

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

NORDENS QVINNOR.

1879.

21:a årgången.

6:e häft.

Innehåll:

	Sid.
30. Några ord om skolans uppfostrande betydelse. Af <i>L.</i>	259.
31. Elisabeth Barret Browning, århundradets skaldinna. Af <i>E.-N.</i> (Forts. från 5:e häftet.)	259.
32. Något om småbarnens bokförråd.....	273.
33. Ett besök hos Handarbetets Vänner. Af <i>E. A. G.</i>	290.
34. Boköfversigt	300.
Mönster i färgtryck.	

STOCKHOLM,

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

30. Några ord om skolans uppfostrande betydelse¹⁾.

Den fråga, som jag vid detta tillfälle ville med några ord vidröra, är af den beskaffenhet, att den i sig sjelf måste intressera flertalet af dem, som på denna skolans högtidsdag äro samlade, äfven om tid och förnåga hindra mig att så, som jag lifligt skulle önska det, framställa min öfvertygelse om densamma. Derjemte är det en tidsenlig, ja, tidsbehöflig fråga, såsom jag sedan skall söka visa, jämte det att den är en just i våra dagar omtvistad sak: något hvarom jag först vill yttra några ord.

Man finner nämligen dels föräldrar, som af skolan ej fordra något annat, än att hon skall bibringa deras barn vetande. Dels gifves det äfven pedagoger, som förneka både möjligheten och lämpligheten af att en lärare på samma gång riktar sin verksamhet mot tankens och viljans område hos sina lärjungar. Men, säga de, kan icke skolan med framgång rikta sin verksamhet åt båda dessa håll, så må hon lämpligen, för att med desto större framgång odla tanken och meddela vetande, helt och hållet åt föräldrahemmet öfverlemna inverkanen på de ungas religiösa och sedliga lif och fostrandet af deras karaktärer.

Nu kan det visserligen ej förnekas, att hemmet i första hand har den naturligaste både rätten och pligten i detta hänseende, lika visst som ingen människa kan träda i ett omedel-

¹⁾ Föredrag, hållet vid en skolafslutning.

barare personligt förhållande till barnet än dess fader och moder. Och säkert är, att i de fall der föräldrarne i hemmet kunna och vilja på fullt allvar taga sig af sina barn i denna lifssak, så att kärlekens närande och omhuldande, tukstens renande och stärkande vård i väl afvägdt mått kommer de unga till del; der har skolans uppfostrande mål till en väsentlig del och — tilläggom det — på ett i hög grad välsignelserikt sätt redan blifvit uppnådt.

Men äfven i det lyckliga fall, att hemmen göra allt för barnens sedliga vård, äfven i det fallet får skolan ej kasta ifrån sig uppgiften att verka för samma höga ändamål.

Jag vill på detta ställe endast upptaga ett af de många skäl, som synas mig mana härtill.

Den period af lifvet, då människan i sin helhet är mest mottaglig för intryck, och som därför är mest bestämmande för sinnesriktningen ock karaktärens daning, framlefves i våra dagar till en väsentlig del inom skolan; så att icke blott våra ungas arbete utan äfven deras intressen, farhogor och förhoppningar, hafva fullt af anknytningspunkter till lifvet i skolan. Inom detta område, der de unga röra sig med hela sin personlighet, der de träda oss till mötes med hela sitt jag, i det de ännu äro alltför omedelbara för att kunna särskilja detsamma i dess beståndsdelar och blott medföra till skolan sin kunskapsförmåga: skulle det väl vara rätt, att läraren på detta område trädde dem till mötes endast med sitt intelligent jag? Dag för dag, kanske år från år står läraren i nära beröring med sin lärjunge. Och om denne daglige umgängesvän vet han, att han icke är någon fullbildad och själfständig man eller qvinna utan befinner sig i en icke blott tankens utan äfven viljans utveckling, samt att det isynnerhet är den senares riktning, som skall komma att afgöra, om den blifvande mannen eller qvinnan skall fylla eller förråda sin timliga och eviga bestämmeelse. Skulle det väl vara rätt eller

rådligt, att läraren i denne lärjunge såge endast ett föremål för sin teoretiskt undervisande verksamhet? Eller skulle någon fader eller moder, som kommit att tänka på detta ofvannämnda sakförhållande, kunna vara fullt nöjd med endast denna sida af skolans verksamhet?

Jag är med afseende på hemmets förhållande till skolan i detta fall lifligt öfvertygad om två saker: att inga föräldrar, som sjelfva nitälska för sina barns etiska uppfostran, med oblida ögon se, att skolan riktar ett hufvudsakligt intresse åt samma håll; lika som att å andra sidan ingen skola, som är mon om att uppfostra, anser sig kunna umbära eller träda i stället för ett verkligt uppfostrande föräldrahem.

Om jag nu emellertid antoge, att skolan finge en sådan ensidigt teoretiserande riktning och bemödade sig att lemna ur sigte hvarje annat mål än bibringandet af kunskaper, så blir det mig dock alltid svårt att inse, huru detta skulle kunna konsekvent genomföras.

Eger läraren i sin personlighet t. ex. något kraftigt bjudande, eller kärleksfullt öfvertalande, så kan han omöjligt lemna dessa egenskaper utanför dörren, då han skall träda fram inför sin klass, utan han måste föra det med sig, hela hans undervisning skall få sin prägel deraf, och han skall ej kunna undgå att i någon mon draga sina lärjungars inre personlighet med sig.

Vidare äro åtminstone en del skolämnens innehåll till en viss grad, om än medelbart, uppfostrande. Vid undervisningen uti religion eller historia, vid tolkningen af författarne i de olika språken sammanträffa lärjungarne tidt och ofta med höga, sedliga personligheter eller dessas motsatser; med kraftiga, dugande, sjelfuppoffrande eller svaga, njutningslystna, sjelfviska karaktärer. Om dessa redan i och för sig sjelfva, manande eller afskräckande tala till samvetsrösten i de ungas

hjertan, männe väl läraren kan afstå från att i någon mon göra sig till en tolk för desamma?

Men ännu mer: i och för bibringandet af sjelfva kunskaperna måste läraren inverka på lärjungarnes vilja, derigenom att han ovilkorligen måste fordra något af dem, till exempel uppmärksamhet, allvarligt, redbart och samvetsgrant arbete, ja, till och med ett skickligt uppförande under lektionerna. Härförutan blir hans eget arbete med deras undervisande föga fruktbart.

Derjämte äro vissa fel, mot hvilka läraren måste ingripa, äfven om han blott äsyftar fortkomst i studierna, uppenbarligen af den art, att de härleda sig icke af bristande intelligent förmåga utan af sedlig slapphet, slarfaktighet, tanklöshet, bemödande att för bästa pris komma ifrån en förelagd uppgift eller kanske rent af föresats att trotsa lärarens vilja och göra sin egen gällande. Kan man väl bota slika oarter blott derigenom, att man föreställer lärjungen huru dessa fel motarbeta insigterna i det eller det ämnet; eller männe icke fast mer det enda rätta sättet är, att man angriper felet på det ställe, hvarest det har sin rot: *i viljan?*

Jag ber att få anföra ett par exempel ur min egen erfarenhet. Jag har i en lektion sysselsatt mig med utredandet af ett enkelt grammatiskt förhållande. Jag har sökt framställa saken klart och redigt, belyst den med exempel, rekapitulerat och genom frågor gjort mig förvissad, att saken är förstådd. Nu vänder jag mig till en af gossarne, om hvilken jag märkt, att han under tiden har haft annat i tankarne, och finner, att han ej vet det ringaste om hvad jag sagt. Skall jag nu inskränka mig till att beklaga, att han gått miste om vetande, eller skall jag derjämte allvarligt ingripa mot det pligtvidriga i hans försumlighet?

Ännu ett exempel: i en af de högre klasserna börjar tolkningen af en ny författare. En af de bättre utrustade lär-

jungarne, som har det felet, att han skyggar för arbete, om detta fordrar uppjudande af något mer kraft och allvar kommer efter ett par lektioner till mig med förfrågan, om han inte bör skaffa sig informator: han kan icke reda sig på egen hand. Bör jag skaffa honom informator för att vara försäkrad om, att han inhemtar hvad han skall; eller bör jag söka lära honom, hvad ett eget redbart arbete betyder? — Sannerligen: den allvarsamma verkligheten i lifvet kommer icke att fråga honom, om han är i stånd att pröfva egna vingar eller ej; och det är för lifvet, ej för skolan, som vi undervisa vår ungdom.

Jag tror alltså, att skolan skall få svårt att såsom sitt enda mål uppställa undervisningen. Men efter min öfvertygelse hafva vi vunnit alldeles för litet, om vi blott kommit till den negativa insigt, att den praktiska sidan af skolans verksamhet ej helt kan skiljas från den teoretiska. Likavisst nämligen som detta sakförhållande vitnar om, huru nära och naturligt uppfostran och undervisning äro förknippade med hvarandra, då det gäller det uppväxande slägtet; lika säkert är det, att den uppfostrande synpunkten ej kommer till sin fulla rätt, att skolan uppfostrar för litet, att hon vinner för liten terräng i sina lärjungars hjertan, om hon ej medvetet uppställer denna etiska inverkan såsom ett af sina hufvudmål. Ty emedan den menskliga naturen i allmänhet är mer motsträfvig, då det gäller viljans, än då det är fråga om förståndets förädling, så följer häraf, att viljans danande till det goda ingalunda kan komma fram såsom en biprodukt, om man i hufvudsaken endast åsyftar odlandet af förståndet.

Och dock: hvilket är i sjelfva verket mera maktpåliggande, förståndets eller viljans förädlande? En af våra stora tänkare och på samma gång en af våra i högre mening ädlaste män har sagt: »Kunskap är mycket, dock icke allt, icke en gång det förnämsta: menniskovärdet sitter i hjertat». Och så sant vi nitälska för våra barns högsta väl, få vi icke i våra skolor in-

föra en grundsats genom hvilken vi jäfva detta, om verkligt hjerta för ungdomen vitnande ord.

Vi hafva gjort mycket för våra lärjungar, om de lemna oss och begifva sig ut i verlden med ett godt förråd af säkra kunskaper samt med förmåga af klara och rediga tankar. Ty kunskap är makt, och mest i vår tid; och redighet och klarhet i tanke och ord skola båta den blifvande mannen och qvinnan, på hvilken lefnadsbana de än inslå.

Men vi hafva arbetat på ett högre godt för våra lärjungar, och vi hafva ännu mer förberedt dem till duglighet för sin framtida bestämmeelse, om det derjämte varit vårt stadiga mål att väcka gudsrösten i deras inre och gifva dem gehör för samvetets maningar, ty det skall gifva dem motståndskraft i frestelserna, som ofelbart komma att möta dem; — om vi sökt gifva dem känsla för lifvets allvar, ty det skall blifva dem en hämsko för njutningslystnaden, flården och fåfången; — om vi sökt ingjuta i deras hjertan tro på och hänförelse för det rike, som icke är af denna verlden; ty med denna tro och hänförelse skola de mindre skadas af tviflets gift och hånets galla; — om vi mäktat visa dem vigten af att grunda sig en egen öfvertygelse och en sedlig verldsåskådning, så att de få ett medvetet mål att lefva för; — om vi mäktat uti någon mon härda dem till kraft, mod och uthållighet, då det gäller att arbeta, kämpa och försaka vid utförandet af den lifsgerning, till hvilken Gud kallat hvar och en af dem: — ja, om vi väl inöfvat dem i de enkla och dock så svårlärda lexorna, som handla om ett pligttroget och samvetetsgrant arbete, ett lydnadtigt och ödmjukt sinne, ett ärligt och uppriktigt väsen, ett rent och tuktigt inre.

Jag måste här ett ögonblick stadna inför följande fråga: Hvem af oss lärare — och hvem af Eder föräldrar, för hvilka jag medgifvit, att detta ligger ännu närmare — kan väl utan inre förödmjukelse se upp till dessa höga mål, då vi dermed

jämföra dels vår egen sedliga obetydlighet, dels vår ofta svigtande förmåga, då ju alltid någon del af den jordmon, som vi i denna syftning hafva att odla, är svårtillgänglig för en sådan djupare bearbetning? — Tvifvelsutän äro båda dessa omständigheter af den art, att de motarbete vår uppgift och göra frukterna af vårt arbete sparsammare, än önskligt vore. Men likasom man i allmänhet icke får upphöra att syfta högt, äfven om man misströstar om att nå det högsta; likaså tror jag, att vi i detta fall måste behålla det ideala målet i stadigt ögonsigte, äfven om vi måste frukta, att vi i sjelfva verket komma att stadna långt nedom idealet.

Ej minst allvarsamt synes denna uppgift framställa sig för uppfostraren i våra dagar. Fasthålla vi den grundsatsen, att man lär för lifvet och icke för skolan, och gäller det sålunda för alla uppfostringsanstalter att väl bereda ungdomen för det egentliga inträdet i lifvets skola; så följer deraf nödvändigheten vid all uppfostran att taga hänsyn till den särskilda prägel, med hvilken tidens anlete möter de unga. De skola eljes ej kunna växa in i de vackra anletsdragen ej heller blifva bevarade från att vanställas af de fula. Bland de drag, som kunna läsas i vår tids anlete, framträda frihets- och humanitetssträfvandet på ett synnerligt markeradt sätt. Individens rätt till frihet har väl aldrig starkare och med större framgång betonats än i vårt århundrade. Och för humanitetens utbredande arbetas mer än någonsin, särskildt på att höja och till alla samballets lager sprida vetande och kunskaper.

Båda dessa riktningar äro å ena sidan, betraktade såsom tidens lifsföreteelser, väl värda att vid den uppväxande ungdomens uppfostran tagas i betraktande. De unga måste lära sig att följa med sin tid i uttryckets ädlare mening. De måste lära förstå och älska det goda och menskligheten värdiga i tidens frihets- och humanitetssträfvanden; och de måste bil-

das till kunskapsrika menniskor, ty dessförutan kunna de ej till egen och ej till mensklighetens båtнад använda frihetens gåfva.

Men såsom hvarje menniskas lifsgerning mer eller mindre vidlades af ofullkomlighet och ensidighet, så finnas också dylika skuggsidor hos hvarje menniskoålders sträfvanden. Vår tid arbetar rastlöst för personlighetens frigörelse, ja, herravälde i världen. I denna syftning förer den krig mot allt förtryck: despoternas, lagarnas, formernas, fördomarnas.

Emellertid föres denna frihetskamp i så måtto ensidigt, som den hufvudsakligen syftar till yttre eller, så att säga, negativ frihet: den vill emancipera menniskan från de yttre band, som fjättrat henne i politiskt, socialt och intellektuellt afseende; men för hennes inre, hennes väsens hjertpunkt, är intresset i sjelfva verket mindre. För andens inre frigörelse, hvarigenom ensamt menniskan blir rättsligen fri, kämpas i sjelfva verket mindre ifrigt än för frigörandet af hennes timliga existens. Härtill kommer att vår tid, likt hvarje annan, som med hela sin kraft vill något, ådagalägger en viss tendens att skjuta öfver sitt mål och dervid förgräpa sig på höga idealområden; så att till exempel frihetsbegäret sätter sig i strid mot religiös tro och dennas äkta döttrar: lydnad, ödmjukhet, tukt, sjelfförsakelse. Så har det kommit sig, att tiden visar prof icke blott på frihetens välsignelser, dem vi ej nog högt kunna värdera, utan äfven på sådana fel och förvillelser, som äro en naturlig följd af ensidigheten och öfverdriften uti riktningen.

Låtom oss hoppas, att detta icke är det högsta, till hvilket menskligheten kan utveckla sig. Låtom oss hoppas, att menniskans inre andeväsen skall så kraftigt ropa på sin rätt till frigörelse, att det skall göra sig hördt, sedan den materiela friheten blifvit fullt eröfrad åt världen.

Men må vi å andra sidan ej förbise, att dessa och dylika ensidigheter bära i sitt sköte väsentliga faror. Lyssna vi till

tidens djupaste och allvarligaste röster, så skola vi förnimma, att dessa tala om en framtid af storm och väldiga skakningar, till hvilka för öfrigt talrika förebud redan instält sig och dagligen afhöras från alla håll, synnerligen från den civiliserade världens hufvudhårdar. Den framtid, som väntar kanske oss, kanske dem, som komma näst efter oss, skall törhända få en den mest allvarsamma och till sedlig kraft uppfordrande karaktär. Ställningen är ej att leka med. Det fordras i alla upprörda tider en klar blick för det goda och berättigade, som vill fram; men denna blick får ej förvillas, ej förblandas af det myckna skefva och förvända, som vill slingra sig emellan, och som därför förskapar sig till en yttre likhet med det förra. Det fordras att kunna följa tidens ädlare strömningar, utan att låta sig smutsas af det fradgande, flyktiga, orena skummet på ytan.

Huru äro vi rustade — och än mer — ty det är härom frågan nu gäller: huru utrusta vi bäst det uppväxande släktet till att intaga den rätta ställningen i en sådan allvarlig tid, om den stundar?

Här dela sig meningarna skarpt, och det var i anledning häraf, som jag ansåg det ämne jag valt för en brännande tidsfråga. Mången svarar: humaniteten är tidens hjelteyngling: »ille faciet». Frigör menskligheten från bojor och fördomar, lär henne att tro på sig sjelf, ty ett högre föremål för hennes tro existerar icke, odla människans förstånd och gif henne kunskaper: dermed är världen räddad.

Men andre svara: Låtom oss vara de siste att jäfva betydelsen af den makt, som ligger i frihet och bildning. Men må vi ej i sjelfbedrägeri stadna vid detta. Eller visar oss väl någon tids erfarenhet, att friheten från yttre tvång eller en hög bildningsståndpunkt ensamma mäktat hindra sjelfviskheten, njutningslystnaden och andra lidelser från att kränka allt, som är rätt och heligt? Och gifva väl till exempel i vår

tid stormakternas politik eller sedlighetens ståndpunkt eller sjelfmords- och brottmålsstatistiken i de mest civiliserade land något glädjande svar på ett sådant spørsmål? Nej, humaniteten ensam räcker ej till, och humanitetsprincipen får därför ej heller ensam beherrska våra uppfostringsanstalter.

Jag tänker det är rådligt att vi lyssna till dessa senares mening, och att vi arbeta för att den må vinna allt mer insteg i våra skolor. Ty desse samme fordra, att skolorna må medverka till danandet af karaktärer: och hvad fordras väl i så trängande grad af dem, som skola taga framtiden i arf, som att de blifva karaktärer? Skola de blifva fullständiga, äkta menskliga personligheter, så att de ej blott kunna förstå och deltaga i tidens ädlare sträfvanden utan äfven se och undvika dess lyten — ja än mer: skola de så kunna utföra sin lifsgerning, att den blifver en positiv medverkan till det heligas, godas och rättas seger i vår verld; så måste de sjelfva blifva sedliga karaktärer, så att de ej blott hafva sinne och gehör för dessa höga ideal, utan ock viljans kraft att i högre eller ringare mon, och hvar efter sin ställning i lifvet, men dock med aldrig svigtande trohet, när det gäller, arbeta och verka för deras realiserande.

Huru och med hvilka medel skolan skall kunna i sin mon medverka till danandet af sådana karaktärer, är en fråga, som jag nu ej kan gifva mig in på att närmare besvara. Frågan träffar oss lärare på ett i hög grad närgående och personligt sätt. Ett är visst: uppfatta vi vårt yrke så, att vi känna oss kallade att söka bibringa våra lärjungar både vetande och inre uppfostran, så få vi ej ställa oss på ett kyligt afstånd från dem. Ett abstrakt moraliserande, orakelmässiga förmaningar och föreskrifter hitta icke vägen till människohjertat; och det är hjertat hos våra lärjungar, som vi måste söka upp, der är det, som vi måste utså den säd, som skall bära så ädla frukter.

Derför måste vi tråda i ett fullt personligt förhållande till våra lärjungar. Och för att sjelfva blifva personligheter, mäktige af denna slags inverkan, måste vi sjelfve gå i skola hos dem af mensklighetens store pedagoger, i hvilka personligheten renast ock kraftigast uttalat sig.

Jag tänker det gifves *en* sådan pedagog, större än de andre: han som sjelf infört det äkta personlighetsbegreppet i världen; hvilken så som ingen annan mäktade tala till människans hjerta och samvete; hvilken fostrade de lärjungar, som sedan blefvo vise och starke nog för att bota sin tids lyten och gifva menskligheten en ny, högre lifsriktning; och i hvilken skola ännu ingen med uppriktigt lärjungesinne gått, utan att hafva såsom säkert utbyte af sin skolgång vunnit den äkta, sanna humaniteten.

L. L.

26. Elisabeth Barrett Browning,

århundradets skaldinna.

(Fortsättning från 4:de häftet.)

VII.

E. B. B:s diktning hade varit stadd i ett ständigt utvecklingsarbete och hade vuxit med hennes personlighets växande innehåll. Då »Drama of the Exile», röjer, att det är den religiösa känslan, som ännu hufvudsakligen bestämmer den ensamma och lidande qvinnans inre lif, har hon till denna känsla i »Sonnets from the Portuguese» lagt kärlekens erfarenhet; i »Casa Guidi» är hennes hjerta ännu mera vidgad af

fosterlandskärleken och moderskärleken; slutligen, under det lifvets fullhet från rika källor strömmade till hennes hjerta och hufvud, under det hennes öga allt mera vaknar för mångfalden, och hennes skärpta iakttagelse söker tränga till enheten i hvad hon ser, är det som hon börjar och avslutar *Aurora Leigh*, sitt största verk, och det, i hvilket hon säger sig hafva gifvit »sitt mognaste arbete samt uttalat sina högsta åsikter om konsten och lifvet». Här har hennes synkrets, på samma gång den innesluter allt det föregående, blifvit verlds borgarinnans; genom bruset af tidens kaotiska vågor lyssnar hon till de skapande ord, hvilka sväfva öfver djupen, och söker samla dem till sång.

Bland alla dessa stämmor är det isynnerhet trenne, för hvilka hennes öra är öppet. Som qvinna och dertill en qvinna, hvilken egde ej blott qvinnans omedelbaraste lifsuppgift — hemmet, utan äfven författarinnans, var det naturligt att *qvinnofrågan* skulle lifligt sysselsätta henne. Det var förklarligt, att hon som en djupt känslig människa och isynnerhet som barn af det land, der pauperismen framter sitt djupaste elände, med deltagande skulle omfatta den *sociala* frågan, och som skald blef det för henne en hjerteangelägenhet att klargöra frågan om *poesiens ställning till samtidens lif*. Dessa trenne nutidens och framtidens lifsfrågors halt är det hon i »Aurora Leigh» pröfvat vid sitt hjertas eld, och framvisat hvad hon i dem funnit af ädel metall.

Det stoff hon valt är icke egentligen egendomligt, och ej heller har hon vid dess behandling utvecklat någon stor uppfinnings rikedom. Granskare hafva spårat inverkan af föregående diktverk och möjligen haft rätt; vi tro dock att »Aurora Leigh» blott egt en bestämd förebild, nämligen »Corinne». Och liksom M:me de Staël genom sin diktade skaldinna framlägger sitt eget själslif, har Mrs Browning's

Aurora blifvit ett helgjutet uttryck för sin författarinnas skaldepersonlighet, »denna verkliga Corinne», som Brandes yttrar, »hvilken likt den diktade tillhörde England och Italien, men i det senare landet lefde sitt bästa lif, rikt af snillets och kärlekens dubbla ingifvelse». Då en *lyriker* söker i dikt dana en gestalt blir denne oftast lik skaparen; detta är alltid i hög grad fallet med E. B. B:s qvinnor.

Arten af E. B. B:s diktning kan icke kännetecknas som erotisk, ty äfven der kärleken är dess innehåll, är det mindre denna lidelse sjelf än dess verkan på en qvinlig karakters utveckling, som sysselsätter skaldens inbillning. Så t. ex. har i »The romaunt of the page» en ung hustru förklädd till väpnare varit sin make följaktig under hans korståg; riddaren, som endast en gång sett den brud, hans fars vilja påtvungit honom, innan han drog till Palestina, anar icke hvem hans trogne väpnare är, och då hon under andra namn berättar honom sin handling, säger han sig aldrig skola kunnat älska en sådan oqvinlig qvinna. Utan ett ord söker hon döden för honom, hvilken kärlek lika väl som stolthet hindra henne att som hustru tillhöra. I balladen om »Duchess May» har en förmyndare sökt tvinga sin myndling till ett äktenskap: hon flyr med den hon älskar till hans slott, som belägras af den försmädde och äfven blir intaget — men i samma stund springer borgherrns stridshäst med honom och hans brud från tornets topp; hon har fordrat döden med honom för att ej falla i segrarens våld. I en berättande nutidsdikt af mycken skönhet i den qvinliga karakteren, »Lady Geraldine's courtship», gör E. B. B. den rika »dottern af ett furstligt hus» så fri från sitt lands börd- och penningefördomar, att hon ger sin hand åt en fattig skald, »kommen från bondeslägt».

I den starka lilla dikten »Lord Walter's wife» är det en älskande hustrus kyska harm öfver en ovärdig hyllning, hvilken blixtrar som ett skarpslipadt stål och träffar säkert, men

ej för att döda utan för att hela. I dikter, der en sviken kärlek klagar, är trogen hängifvenhet grundtonen; vare sig det är stolt eller ödmjukt, som dessa qvinnor gifvit sitt lif, är det städse helt och för alltid. Öfverhufvud är det den lidande och gifvande, mer än den i egandet lyckliga kärleken hon behandlar, och hon har med nästan samma ord men i djupare mening uttalat vår Almqvists tanke: »hvad är att våga älska? Det är att kunna dö.» Anslår hon en lekande ton i detta ämne, är det för att skämta med den manliga kärleken, t. ex. i det lilla poemet »A man's requirements», der det heter:

Love me, sweet, with all thou art,
 Feeling, thinking, seeing;
 Love me in the lightest part
 Love me in full being.

en fordran som upprepas i en mängd fint skiftande uttryck, tills den slutar:

Thus if thou wilt prove me, dear,
 Woman's love no fable,
 I will love *thee* — half a year —
 As a man is able.

E. B. B:s qvinnor uppfylla alla dessa manliga fordringar på deras kärlek, och hon ställer dem gerna i förhållanden der de offra allt sken för det väsentliga, der de bryta det yttre våldets, eller verldens eller sin egen sjelfviskhets bojor genom sin kärlek. — Kyskhet, stolthet och hängifvenhet, okufflig viljekraft och lidelsefullt sjelfständighetsbegär, dessa äro de mest kännetecknande dragen för E. B. B:s qvinnotyper, ehuru hon på mer än ett ställe med värme besjungit den qvinlighet, som har en häfdvunnen rätt att anses för mönstergill¹⁾.

¹⁾ Så t. ex. i dikten *My Kate*, der det heter:

— — — — —
 Such a blue inner light from her eyelids outbroke,
 You looked at her silence and fancied she spoke:

Alla de nu anförda dragen igenfinnas i Aurora Leighs karakter och göra hennes lifs öde till en historia om kamp och utveckling.

Likheten mellan »Corinne» och »Aurora Leigh» sträcker sig äfven till en del enskildheter. Som Corinne har Aurora en engelsk fader och en italiensk moder; båda skaldinnorna äro födda i Italien och älska detta land som sin själs hem, medan arten af deras engelska uppfostran gör deras faders land till en förvisningsort. Tidigt föräldralösa komma båda, den ena genom beroendet af sin styfemor, den andra af sin faster, under hela trycket af det engelska lynnets sämsta förträffligheter. Begreppet »cant», detta öfversättliga engelska ord på ett engelskt fel, hvilket innebär pryderi och form-dyrkan på religionens och sedlighetens område, öfverallt der

When she did, so peculiar yet soft was her tone,
Though the loudest spoke also, you heard her alone —
My Kate.

I doubt if she said to you much that could act
As a thought or suggestion: she did not attract
In the sense of the brilliant or wise: I infer
T'was her thinking of others, made you think of her —
My Kate.

She never found fault with you, never implied
Your wrong by her right; and yet men at her side
Grew nobler, girls purer, as through the whole town
The children were gladder that pulled at her gown —
My Kate.

None knelt at her feet confessed lovers in thrall;
They knelt more to God than they used, — that was all;
If you praised her as charming, some asked what you meant,
But the charm of her presence was felt when she went —
My Kate.

The weak and the gentle, the ribald and rude,
She took as she found them, and did them all good;
It always was so with her: see what you have!
She has made the grass greener even here . . . with her grave.
My Kate.

häfd eller myndighetstro kunna göras gällande, har i Auroras faster fått en representant. Trångsinnadt from, hård i ensidiga grundsatser, men böjlig under hvarje förkonstladt begrepp om det passande, söker hon att till hvardaglighet utplatta Auroras väsen, som med naturnödvändighet är henne vidrigt. Aurora, som kommit till England med faderns sista uppmaning: att älska, ljudande i sin själ, vände, då hon möttes af köld, all sin kärlek inåt, der den först lefver endast af minnet, senare äfven af hoppet, men af människorna hemtar föga näring. All den moderneärfda skönhetslidelsen, all den från faderns ätt stammande viljekraften blifva de mot förtrycket resta murar, bakom hvilka hennes inre lif blommar upp, närdt genom de studier, i hvilka fadern invigt henne, den bokskatt han lemnat henne och den småningom vaknande kärleken till hans land. E. B. B. har säkerligen afsigtligt genom skildringen af Auroras utveckling antydtt det förhållande, som vid hvarje frihetssträfvan af qvinnan, och isynnerhet af det qvinliga snillet, visar att hennes eget kön är det svåraste hindret, ty den qvinliga sjelfbevarelsedriften drifver fasthållandet af den goda seden, den nedärfda samfundsordningen ända till afguderier med det tomma bruket och de utslitna formerna.

Aurora, hvars hela känslolif strömmat mot diktens haf, börjar snart sjelf dikta och fördjupar sig i drömverlden så, att hon ej blott glömmar människoverlden utan, lyssnande till den musik som ljuder i hennes själ, äfven blir döf för sitt eget hjertas röst. Hon eger i sin kusin, Romney Leigh, en vän hvars handlande snarare än talande ömhet spridt mera sol öfver hennes ensamma lif än hon velat erkänna, och hvars tankars förtrogna hon var, utan att dela dem. Han lefde, säger hon, i det närvarande, jag i framtiden; hans blick sökte maskarne, min gudarne. Romneys själ grubblar uteslutande öfver de sociala frågorna, hans känsla skakas af erfarenheten

om mensklighetens eländen och samhällets otaliga missförhållanden; hans lif egnas åt att upphäfvä dem. En dröm har han dock behållit, en personlig lycka har han unnat sig att eftersträfvä, den att i Aurora vinna en hustru och en medhjelparinna, men hon vänder sig från honom till det skaldekall, i hvilket hon ser sin uppgift och sin lycka; hon förnimmer icke den kärlek, som talar genom Romneys bemödanden att bevisa henne, att kvinnorna kunna blifva »milda madonnor och husliga helgon» men inga skalder; hon frågar sig icke ens, om hon älskar honom, hon känner hela sin stolthet resa sig mot tanken att varda en Hagar för den man, hvars laggifta hustru är hans sociala teori och förenad med hvilken hon skulle svika sin första kärlek, poesien, för att tjena de värf hon gaf all aktning, men ingen medkänsla, och det vid sidan af en man, som åt hennes skönhetsideal icke tillmätte någon plats bland sina samhällsförbättringsmedel. Sedan hon genom fasterns död blifvit för sitt uppehälle hänvisad till sitt arbete, vill hon bana sin väg sjelf, och den går till skaldernas, i hennes drömmar alltid solbelysta berg. Detta har hon också hunnit, då några år senare läsaren införes i hennes lif i London, en framgångsrik författarinnas lif. Men med hennes andes utveckling har äfven hennes hjerta vidgats; idealerna synas henne ännu lika sköna, men en närmare, mera personlig lycka ersätta de icke. Allmänhetens beundran var fattig och kall mot den glada stoltheten, att älskande och älskad af ett hem skapa en verld, rikare än alla hennes diktade. Hennes kärlek till poesien är oförminskad och dock belönas den ej med det fulla gensvar, hon väntat höra i sin skaldekonst; dennas idkande är ej längre hennes hjertas innersta längtan, hvilken nu eger ett nytt mål och snart får ett namn — Romney Leigh. Hon känner, fast hon ej för sig erkänner detta, när hon får veta att Romney ämnar fullfölja sitt samhällseliga ut-

jämningssträfvande ända derhän, att han till hustru och medarbeterska valt en ung sömmerska från en af Londons uslaste trakter, Marian Erle.

Vid denna tidpunkt, då E. B. B. hos Aurora Leigh tecknat qvinnans vaknande till lif som qvinna, sammanför hon, som starkt verkande motsatser, Aurora, den snillrika, »emanciperade» författarinnan, med Lady Waldemar, den glänsande verldsdamen, och Marian Erle, det lägsta samhällets olärda, förtryckta dotter. Den man, hvars lifs sjelfförgätna godhet och sedliga skönhet för dem alla uppenbarat den menskligaste menniska, den manligaste man, har hos alla tre födt samma känsla, hvilken dock får en olika art efter den olika andliga jordmån hvori den växer. Här framlyser den tanken, att inga yttre förhållanden kunna döda qvinnans egentliga väsen, ehuru det af dem kan förvridas, såsom teckningen af Lady Waldemar visar. Hennes jag är hennes tillvaros medelpunkt, hon suger sjelfviskhetens näring ur allt, äfven ur de helsokrafter, som kunde omdanat henne; lifvets njutning är för henne ett mål i sig, och hon eger ingen annan framtid i sin tanke, än de planer genom hvilka hon lofvar sig att nästa fröjd skall öfvergå den närvarande. Skenbart herrskande är hon de beherrskades tjenarinna, offerande hvarje verklighet i sitt väsen under rastlöst jagande efter sin sjelfviskhets seger inom alla områden; hon har splittrat den personlighet, hon en gång kunnat ega, i idel skärfvor, af hvilka en hvar, som kommer i hennes närhet, mottager ett sår.

Genomträngd af qvinligt och demokratiskt trosmod, lyfter E. B. B. upp ur samhällets drägg sin Marian Erle och framställer i henne, gent emot Lady Waldemar och hela det grundskadade samhällslager, hvilket innefattar dennas bild, en så hög oskuld, en så utvecklad och skär qvinlighet, att blott den, hvilken lika klart som E. B. B. sett qvinnohjertats outplånliga prägel, skall tro dem möjliga under de förhållanden som Ma-

rian genomlefvat. Dock — äfven Lady Waldemar kunde med sjelfviskhetens skarpblick upptäcka dessa heliga instinkter hos Marian, och det är just på deras oförstörbarhet hon ockrar för att vinna sitt mål. Viss som hon sjelf var att Marian icke skulle kunna göra Romneys lycka, öfvertygar hon lätt den ödmjuka flickan, hvilken dyrkade Romney som den synlige Guden, att hon var honom ovärdig och att hon bör fly honom för att hindra, att han för hennes lycka offerar sin egen. Marian lemnar sitt öde att bestämmas af Lady Waldemar, hvilken, sedan hon undanskaffat Marian, hoppas kunna fånga den lycka, som den fattiga sömmerskan låtit glida ur sina händer. Aurora, okunnig lika väl som Romney om verkliga orsaken till Marians försvinnande på sjelfva bröllopsdagen tror ryktet att Lady Waldemar nu skall vinna Romney, och hon, som systerligt kunnat tillmötesgå den oskuldsfulla Marian finner snart England allt för trångt att på en gång rymma henne och den qvinna, som hon anser ovärdig att ega den lycka hon sjelf förspillt. Aurora reser därför och återfinner i Paris Marian Erle, med ett barn, vid hvars vagga Aurora lyssnar till berättelsen om det mest afgrundsdjupa elände, som kan komma ett skälvande hjerta att ana ett helvete. Hvad Romney's hustru — ty detta tror Aurora Lady Waldemar nu vara — sjelf och genom sina usla verktyg brutit, det känner Aurora som sin pligt att försona. Den hemlösa Marian och hennes barn gör Aurora till sin familj, till »sina barn», med hvilka hon söker ett hem i sin barndomsbygd vid Firenze.

Dit kommer Romney. Sent omsider har han blifvit kunnig om Marians öde, till hvilket han, sjelf skuldlös, dock medelbart varit en orsak. Han kommer fri, ty giftermålet med Lady Waldemar hade varit ett ogrundadt rykte och han kommer för att bjuda Marian sin hand och hennes son ett faderligt skydd. Han möter ej Aurora som samme modige

verldsförbättrare hvilken, gudalik i sin kraft, ville lägga samhällets bördor ensamt på sina axlar; han är en hvars drömmars svikit, hvars renaste afsigter lönats med otack; han har sett sitt fadernehem uppgå i lågorna af den mordbrand, som innevånarna i den fattigkoloni han der stiftat, hade anlagt, och vid detta tillfälle hade Romney äfven mist synen. Han hoppas nu att i Marian, detta offer för samhällets synder, finna en trogen hjälparring i att börja om sitt arbete för samhället, på samma gång han blefve henne ett stöd. Aurora förenar sig med honom i hans bön till Marian, men denna har nu lärt sig förstå både Romney och Aurora, och afslår därför Romneys anbud, hvarefter Romney och Aurora slutligen finna hvarandra och den lycka de i deras häftiga ungdom varit nära att förspilla.

Detta är den handling, hvori E. B. B. flätat sina tankar om de trenne stora samtidsfrågor kring hvilka de i »Aurora Leigh» röra sig.

VIII.

Det kan icke hafva varit betydelselöst för Mrs Brownings mognade åsigter i den sociala frågan att hennes vaknande tankar hade mötts af den stora reformrörelse, som under hennes ungdom egde rum i England och Europa, och hvilken, på teoriens område mest liflig omkring 1820—40-talet, fortsätter sina praktiska verkningar in i våra dagar, men redan då framkallade stora förändringar inom det engelska samfundslifvet. Det var då som Benthams m. fl. teorier i den politiska ekonomien och samhällsläran vidare utvecklades af Stuart Mill och hans meningfränder, som i vissa fall bekämpade, i andra närmade sig de socialistiska lärorerna i England och Frankrike; det var ideer väckta af denna rörelse, som alldeles omedelbart gifvit sig uttryck i Miss Martineaus, i några af Dickens m. fl:s tendensromaner, och de äro i flera andra betydande dikt

verk än »Aurora Leigh» medelbart återspeglade, såsom nyligen genom Dorothea Brooke i »Middlemarch». De problem George Eliot låter Dorothea arbeta med, dem genomarbetade Elisabeth Baretts i verkligheten och blef sålunda tidigt förd till en bestämd åsigt i denna vår tids mest djupgående fråga. Redan långt tidigare än i »Aurora Leigh» vittnar hennes diktning att hon djupt lidit af sitt samhälles olyckor. Det ligger en byronsk eld i det mod, med hvilket hon öfverallt sliter den hycklade kristlighetens slöja från det engelska samhällets anlete, och pekar på skamfläckarne. I »Aurora Leigh», som öfverallt, finner man E. B. B. på de lidandes, de förtrycktas sida, med blicken vänd mot frigörelsen, mot nyskapelsen.

Men den som i »Aurora Leigh» söker ett nytt, djupsinnigt och noga afvägdt, socialt system blir sviken. Det finnes der endast *ett* bestämdt system, och det är misstron till systemer; endast *en* utpreglad teori, den om teoriernas otillräcklighet. Äfven dessa satsar utsägas mindre med ord än genom personligheterna och deras öden.

Med Marians öde har E. B. B. uttalat sina anklagelser mot samhället, med Romneys sin insaga mot ett visst slags reformsträfvande, och genom bådas personligheter sina egna åsikter. Hon har påpekat såväl den ytliga vetenskapens som den aristokratiska fördomens felslut genom att i Marian visa hurasom menniskonaturen eger så outtömliga rikedomar, att den utan alla hjälpmedel af slägtanlag eller uppfostran, och under äfven de vidrigaste yttre förhållanden, kan låta den sedliga lika väl som den kroppsliga skönheten frambryta i en uppenbarelse, som skall visa de andliga makterna vara de starkaste i sina hemlighetsfulla verkningar. Men Marian blir icke blott ett vittnesbörd om hvilka ädla krafter samhället åt sig kunde rädda ur de lägsta samfundslagren i stället för att som nu låta dem gå förlorade; hennes öde innebär derjemte att det är sjelfviskheten nedifrån och uppifrån, som i samhällets brott

mot sig sjelft är verksammast. E. B. B. visar i »Aurora Leigh» *den högsta och den lägsta samhällsklassen berörande hvarandra i ytterligheterna af förderf, och samverkande i att öka summan af detta förderf.*

Lika oväldigt, som E. B. B. åt den lägsta klassen ger både ljus och skuggor, det förra flödande kring Marians väna gestalt, de senare mörkast samlade kring hennes föräldrar, skipar hon rättvisa inom de högre klasserna. Man möter der sjelfviskhetens utbildade typ icke oafsigtigt i en qvinna, Lady Waldemar, hvars bild E. B. B. med harmens och satirens brännande ljus fäst på den af sällskapslifvets flärd och onatur beredda grunden. Men man möter också, utgången från samma klass, den praktiske häfdaren af offervillighetens grundsats i Romney, och i Aurora den ideela hänförelsens. Eller rättare sagdt, de äro båda idealister och Romney efter det största måttet, ty då Aurora vill ombilda verkligheten i dikten, nöjer sig Romney blott med att omdikta verkligheten. Det är hos den demokratiska skaldinnan en vacker rättvisa åt alla de goda krafterna i hennes lands gamla aristokratiska former att hon låtit både Romney och Aurora tillhöra den klass, som i England enar både börds- och penningeväldet och af bådass synder eger kanske mer än motsvarande klass i något annat land, men också gjort mera för att försona dem. Romneys handlingssätt saknar dessutom icke omedelbara föredömen; något liknande hade den redan nämde skalden och adelsmannen Landor gjort, när han offrade 70,000 pund af sitt fädernearf för att — med föga bättre framgång än Romney — upphjelpa sina underhåfvandes vilkor, och alla förtrycktas eldigaste kämpar, Byron och Shelley, tillhörde båda aristokratien.

Det är således icke inom något visst stånd E. B. B. finner hela skulden till de sociala missförhållandena, lika litet som hela rätten. Hvarken demokratien eller aristokratien kallas

af henne ett odugligt samhällselement; det är tvärtom af deras samverkan hon väntar sig samhällets nyskapelse; de straffande ord, dem hon ej sparar, gäller felen hos båda, och hennes hopp räcker till för alla.

Den nya samfundsordningen står emellertid för henne såsom en väsentligt demokratisk, men framkallad mindre genom de yttre förhållandenas omgestaltning än genom inre maktens verksamhet. Man har sagt att E. B. B. i »Aurora Leigh» ställer sig likgiltig gent emot den yttre omdaning, men sanningen är att hon der endast söker häfda dess otillräcklighet. Hon har både här och annorstädes framhållit att nya rättsförhållanden betyda mycket för att skapa nya människor, och hennes glödande upprop (»The cry of the human», »The cry of the children», o. a.) gälla den tingens ordning, som är stadfästad mellan arbetsgifvare och arbetstagare, meniskoarbetet, framför allt barnarbetet, och maskinarbetet. Genom Romney uttalar hon sina tankar om förderfvet som följd af förtrycket; om nöden, som gör människan till en blott naturkraft, hvilken våldsamt hämnar sig på samhället och derunder blindt träffar sina välgörare lika väl som sina bödlar. Men hon har genom utgången af Romneys reformsträfvanden velat säga, att de blotta yttre förhållandenas makt är otillräcklig så väl för att upprätta de genom eländet fallna, som till att bevara de lyckligt lottade från fall. Hon vill erinra om att ej blott nöden utan äfven öfverflödet småningom kan förstöra det som gör människan menskelig, samt derom, att endast de reformsträfvanden, som uppsöka och värna om detta menskliga, och veta att sätta de andliga krafterna i rörelse vid utvecklingsarbetet, äro omskapande. Det är ej blott i förhållandenas yttre onatur, utan äfven i alla samhällsklassers inre onatur, deras förvändhet genom sjelfviskheten, som den sociala striden har sin rot. Kampen mot denna sjelfviskhet är således vilkoret för att allas rätt skall verkliggöras och allas väl främjas af den nya

samfundsordningen. Sjelfviskhetens feberrop: *every man for himself*, skall då icke finna genklang i ett enda samhällsförhållande, utan dessa skola vara ordnade efter grundsatsen: *en för alla och alla för en*, och arbetets framgång lika väl som dess värde bero på dess betydelse för det gemensamma; ingen skall kunna undandraga sig arbetets vilkor och ingens arbete blifva underskattadt. E. B. B. hade genomskådat det upplösande ämnet i de mekaniska, oorganiska teorierna inom den ytterliga socialismen, det att menniskonaturens andliga lifsmakter der förlora sjelfbestämmningsrätten, bindas i tvångsformer, som från samhällsorganismen afspärra alla de helsoströmmar, hvilka bringa friskhet och växt åt densamma, ja, dödar allt samhällslif sedan sjelfviskhetens starkaste motståndskraft fallit med hemmet och familjen. I de insagor Romney i början af sin bana möter från Aurora, då hon säger honom »att hans verldsförbättrare gripit miste, emedan de icke varit skalder nog för att fatta att lifvet börjar inifrån», »att det fordras en själ för att lyfta massan», har hon anat de sanningar hon måste arbeta sig till. Ty när de sedan mötas och hvardera biktat sitt lifs misstag, har Romneys varit att ha glömt detta. E. B. B. låter honom derföre icke missmodigt öfvergifva sitt verk, utan från en annan utgångspunkt börja det på nytt.

I E. B. B:s af Romney slutligen framställda sociala teori är både andens och sinlighetens rätt väl afvägd; här som alltid, är detta hennes begrepp om helsa; hennes åsigt är icke deras, hvilka söka att af samhällets stoft skapa en fullfärdig organism, för att deri sedan inblåsa en lefvande ande, utan deras, hvilka tro att samfundsordningen växer som barnet, med kropp och själ samtidigt.

(Forts. i nästa häfte.)

32. Något om småbarnens bokförråd.

Ur barnens värld. Hågkomster och historier, berättade för egna små och deras vänner af *G d s.*, med teckningar af *Jenny Nyström*. Z. Hægström. Pris 3 kr.

Från berg och dal, samling af svenska folkvisor och folklekar, utgifven af *A. E.*, med förord af *N. Linder*. P. A. Norstedt & Söners förlag. Pris 2 kr.

Børnenes Musik. Sange, Lege og Dandse fra en Børnekreds, samlede af *En Moder*. Musik och text. Elkan och Schildknecht. Pris 4 kr.

Missväxt på originalprodukter och öfverflöd på öfversättningsalster hafva länge hört till ordningen inom vår bokverld; men knappast har på något område af densamma detta missförhållande stegrats så högt och haft så menliga följder, som inom barnbokslitteraturen. Det sakförhållandet, att utländska bokförläggare betala svenska litteratörer högre arfvoden för *öfversättningen* af deras barnböcker, än våra förläggare anse sig kunna bjuda för *svenska barnböcker i original*, är väl ock ett bland de sorgligaste fattigdomsbevis vår litteratur kan gifva sig sjelf; ty det måste vara ett bevis ej blott på en tynande litterär skaparekraft och företagsamhet, utan kanske i ännu högre grad på tynande intresse, tynande omdömeskraft och tynande *svenskhet* hos vår läsande allmänhet — detta särskildt hvad beträffar de bildade hemmen.

Man kan dock i allmänhet icke klaga på någon öfverdrifven sparsamhet vid inköp af barnböcker. Tvärtom vore det mångenstädes önskvärdt, att den uppvuxna ungdomen försåges så rikligt med böcker som småbarnen. Man skulle nästan tro att det gamla ordstäfvet: »mängden göre't», vore det rättesnöre mången följer vid valet af sina barns bokförråd. Och när man då kan få kanske *tre* öfversättningar — låt vara att innehållet är fremmande och illustrationerna klena — för *en*

svensk bok, hvem kan, äfven om den senare har alla företräden, hvilket visserligen ej alltid är fallet, — hvem kan väl stå emot frestelsen? *Tre* julklappar! *Tre* utbrott af barnsligt jubel och tack! *Tre* gånger »stora famnen» af mjuka barnarmar, — hvem kan stå emot? Icke våra svenska pappor och mammor tyckes det. Och så köpas de fremmande barnens äfventyr, ofta berättade på ett språk, som är halft fremmande äfven det och förstör barnaörats fina språkgehör; men de svenska pojkarne och flickornas historier stanna bakom bokhandlarens disk, och de, som kunna berätta dem mista hågen, eftersom ingen vill lyssna till dem. Det smygande missförståndet mellan förläggare, författare och läsare, öfver hvilket länge klagats, springer här i full dager. Man känner å alla sidor att ett närmande behöfves, men det blir icke af, emedan man ej vet hvilken af de tre, som har första skulden och därför är skyldig att taga första steget till förlikning. Dock hafva vi här det nöjet att anmäla en bok, som verkligen är ett steg i rätta riktningen, taget från författarnes och förläggarnes sida.

Boken, utgifven på Z. Hæggströms förlag, bär till öfverskrift: »*Ur barnens värld,*» *Hågkomster och historier för egna små och deras vänner, af G d s., med teckningar af Jenny Nyström.* Hur boken kommit till, berättar hon sjelf i ett förord, som är i sig en af de roligaste historierna, och som förklarar huru »de små» hafva sin egen helt naturliga andel i samlingen af de mångskiftande berättelserna. En viss pappa hade nämligen under vintern berättat sina småttingar åtskilliga äfventyr och historier från sin egen barndom; men se'n kom sommaren och det sedvanliga besöket hos mormor, med dertill hörande förlustelser; och när alla åter till hösten samlats i hemmet, och fadern, nödd och tvungen, skulle börja berätta sina historier på nytt, så befanns det, till stor förtrytelse för barnen, »att pappa berättade galet.» Så måste de små

hjelpa honom på trafven, och så blef det slutligen *de*, som berättade, och pappa, som skref upp. Hur det vidare bar till att skriften kom till boktryckeriet och blef en bok, förtäljer också historien. Hvad hon deremot icke omtalar är hur hon blef prydd med bilder, sinnrikt tänkta, och utförda af en hand, som förstår att med några få drag af ritstiftet berätta lika roligt och lefvande, som trots någon med orden. Detta ger dock boken ett särskildt värde.

Berättelserna äro högst enkla och, för att låna ett uttryck från förordet, »icke alls hjertnjupna.» Äfventyren kedja sig det ena i det andra, visserligen ej estetiskt formriktigt men så mycket mera naturligt och för barnet begripligt. De bästa historierna äro gripna så omedelbart ur lifvet, att det förefaller som ertappade man alla dessa små hjeltar och hjeltinnor på bar gerning — vare sig det är Otto, som står på hufvudet i sjön, för att straxt derefter söka springa fatt på räfven, som stulit hans tröja; eller Henning och Frans, som »grina» (såsom vignetten ypperligt åskådliggör), då regnet hindrar den tilltänkta utfärden; eller skolkamraterna, som gå på skridsko öfver det tillfrusna sundet och, efter tusen upptåg på den danska stranden anträda återfärden, höra isbandet stöna under den plötsligt uppspringande nordanvinden, se bräckan öppna sig tätt invid deras fötter, våga ett djerft språng, och komma lyckligt tillbaka för att på nytt öfva sina puts.

I vårt tycke hafva pojkarne fått brorslotten af de roliga historierna; orsaken är kanske den, att pojkäfventyren i allmänhet hemtats ur verkligheten, medan flickorna ofta få nöja sig med drömmarnas och sagornas land. »Allra roligast» äro kanske de berättelser, der pojkar och flickor tillsammans utföra äfventyret, så »vilse i skogen,» »Austerlitz», och näst den sista af alla berättelserna, hvilken vi här anföra som prof, då det blifvit oss tillåtet att äfven meddela de dithörande sinnrika teckningarne:

Det allra roligaste!

Snön hade ett par timmar fallit i stora täta flockar, vinden hade väl då och då hvirflat om med dem, men de hade dock bredt ett nytt hvitt täcke öfver de grådaskiga drifvorna, och träden voro riktigt pudrade. Nils och Gertrud hade stått i fenstret och sett på huru flingorna kommit seglande; när snöfallet slutat, skulle de få gå ut, det hade deras mamma lofvat, och nu foro de ned från stolarna och in i förmaket der hon satt. »Nu har det snöat slut!» ropade Nils, »se sjelf, mamma! Har det icke?»

Jo, det hade det, barneningo taga väl på fötterna och se'n de fått ytterkläderna på sig, skyndade de ut att hemta sina kälkar; se'n sprungo de förbi stallbyggnaden uppåt ladugården, der var en lång förträfflig backe, och dit ville de. Snön var rätt djup, men Nils gick före, han hade ju sina tjocka sjöstöflar med höga skaft på, för honom betydde det ingenting att plumsa på i drifvorna, och Gertrud fick klifva efter i hans steg. Det gick ypperligt, snart vore de högst uppe på backen, kälkarne ställes till rätta och sen — huj, hvad det bar af! Gertrud riktigt hisnade vid farten, men Nils skrek hurrah så länge han orkade.

Så höllo de på en god stund, det var orimligt roligt, det gick nästan fortare för hvar gång och hvad gjorde det, att de då och då körde kull i diket? Gertrud gjorde just en lustig kullerbytta, meden på hennes kälke skar igenom och fastnade, — hon stod på hufvudet i snön, hon körde armarne djupt ned i drifvan och när hon tittade upp, satt der snö kvar i ögonbrynen. Nils skrattade så han kunde gå åt, Gertrud hade blifvit en riktig snögumma — det felade blott, att hon haft ett qvastskaft mellan armarne, så att hon kunnat skyldra gevär!

»O Nils», sade Gertrud, »ska' vi inte göra en snögumma! Vill du icke det — det skulle vara så roligt!»

Och hur Nils funderade, tyckte han så med, de togo sina kälkar och sprungo in i parken; der började de bygga en riktig bred och dugtig gumma, snön var så mjuk och kram, det gick så lätt, snart var hon färdig. Till ögon och näsa fick hon ett par, tre grankottar och mellan hennes armar satte de en väldig stör — hon såg så sträng ut, att hon riktigt borde kunna skrämman de otrefliga kråkorna, som väsnades och kraxade der uppe i trädtopparne, derest de bara velat se på henne.

»Plopp!» sade det — gummans hufvud vickade framåt, nej men se, det faller, det rullar rakt utför hennes mage och slår bus bas ned i backen! »Plopp!» låter det om igen — åh, det var en snöboll, se der kommer ännu en susande, det är Gösta, skogvaktarens pojke, som bombarderar gumman med snöbollar! »Gösta, Gösta! Hvad gör du!» skrek Nils, »låt bli vår snögumma, du slår sönder henne!»

Gösta kom med stark fart rusande fram till dem, han hade sina skridskor i ena handen, i den andra hade han ännu en snöboll och just som han var framme vid gumman skulle han med all kraft kasta på henne — men som han lyfte armen, slant han och miste jernvigten, det gick alldeles öfver ända med honom och efter ett par svängningar föll han baklänges öfver gumman, som rasade vid stöten och bäddade in honom i sin mjuka snö. Nästa sekund var han dock på benen igen — men den stackars gumman, hon låg der hon låg, hon hade remnat i många delar!

Gertrud höll på att få tårar i ögonen och Nils såg ond ut, men Gösta skrattade och förklarade, att han skulle en annan gång bygga en dubbelt så dugtig snögumma åt dem; nu hade han dock icke tid, han skulle ner på sjön och gå på skridskor, isen låg bar på långa sträckor, de kunde gerna följa med dit ner. Ja, det skulle nog bli roligt, det medgäfvos de; och sedan Nils sprungit efter sina skridskor, gäfvos de sig ned på sjön, gossarne spände skridskorna på sig, Gertrud satte sig på sin kälke och så drogo de henne öfver isen, så att det riktigt hven kring öronen på dem.

Sjön var smal och lång, på andra sidan om den gick en skog af granar och tallar ända ned till stranden, men på ett ställe afbröts den af en dugtig bergknall, den kallades Utnäs; öfverst på den låg en liten stuga, det var Jan Larssons, torparens. Nils mindes hans lille gosse, som varit framme vid gården med sin mamma ett par gånger under sommaren; »jag kan just undra, hur det är med lille Erik!» sade han, »ska' vi gå upp till honom och helsa på?»

Inom några minuter voro barnen i färd med att streta upp för den hala lilla gångstigen, som ledde till stugan, de togo sig lyckligt fram och stodo snart vid dörren. Gösta bultade på och mor Lisa öppnade.

Hon såg bedröfvad ut och barnen förstodo orsaken, då de sågo lilla Erik ligga blek och dålig, i den stora sängen vid spiseln. «Är han sjuk?» sporde Nils. »Ja, han har legat sådan här hela dagen i går», svarade mor Lisa, »och han är icke bättre i dag. Gud vet hvad detta skall bli af — han har alltid varit så klen, den lille stackarn!»

Det flammade en brasa i spiseln, bränslet var ris och qvistar och det sprakade och knattrade som om ett helt fyrverkeri bränts af der inne. Midt framför brasan var det ock någorlunda varmt,

men längre bort i stugan var det kallt riktigt med besked, och barnen sågo med häpnad, att från fenstret ända ned till golfvet var väggen en enda stor och väldig ismassa — isen på fensterrutorna, som då och då töat upp, hade runnit ner på väggen och der åter frusit, så hade skett gång på gång och nu såg det ut som om ett vågsvall af is störtat fram genom väggen. Gertrud riktigt huttrade till af köld, hon klappade lille Erik på kinden och frågade, om han icke frös; jo, det gjorde han alldeles riktigt. »Du ligger visst också illa?» sade Gertrud, vid det hon såg hur halmen

stack fram genom den slitna madrassen och fann att hans täcke utgjordes af en gammal kjol. Erik svarade ingenting, han såg blott på sin mamma; »lilla fröken», sade hon till Gertrud, »vi äro så fattiga».

En stund derefter sågs det lilla sällskapet med ilande fart styra kursen öfver sjön, och ännu litet längre fram hörde Nils' och Gertruds mamma huru barnen skyndade upp för trapporna och, utan att ens gifva sig tid att taga af sig sina ytterplagg, störtade in till henne. »Hvad står på?» frågade hon, nästan litet skrämmd. Jo, det blef snart sagdt — hon fick veta, hur kallt det var i Jan Larssons

stuga, hur fattiga lille Eriks föräldrar voro och hur sjuk lille Erik sjelf var; och nu skulle hon gifva dem så, att Erik icke mer behöfde frysa och fara illa utan snart kunde bli frisk och dugtig igen. Och det ville de bums gifva sig af med, bara de kunde få det genast.

Och deras mamma samlade ihop från kistor och skåp, och det packades samman i en liten lår, och den surrades fast på en kälke. Johan, stallpojken, fick sig anförtrodt att draga den och se'n bar det af; vinden hade riktigt friskat upp, nordan nöp dem rätt barskt i kinderna, men det märkte de knappt, så brådtom hade de att nå målet. Snögumman sprungo de förbi, Johan trampade i brådskan näsan af henne, då han passerade förbi hennes nedstörtade hufvud, och Gösta tog hennes stör; den, tyckte han, kunde vara bra att staka sig fram med, då de skulle upp för backen till torpet på Utнас. Och det hade han rätt uti, nu tog han fäste med den vid någon sten eller remma i stigen, när de skulle draga upp kälken, och så stod han säkrare och så gick det lättare att få bagaget med.

Fader Jan hade kommit hem med ved från skogen, den var allt litet sur, men den brann ändå, och när barnen trädde in med sin börda i stugan, var der litet varmare än vid sista besöket. Mor Lisa blef så glad, när hon såg sällskapet stiga in igen, hon förstod nog, att när frun på herrgården fått veta, hur svårt de hade det, skulle hon icke låta dem bli utan hjälp — det skulle varit så svårt att sjelf tala om det, nu hade allt gått hennes bön förutan, det var riktigt Gud sjelf, som skickat de små barnen öfver sjön för att skaffa henne undsättning i nöden. Hennes tårar runno ned för kinderna men hon log ändå så gladt; och när hon fick upp hela fånget af kläder och linne, som Nils växt ur, men som just passade hennes lille Erik, när hon fann litet af hvarje, som kunde förfriska hennes sjuke gosse, och sist ur botten på låren drog fram ett par dynor och ett tjockt, präktigt täcke — då tyckte hon, att mest all verdens rikedom i ett nu samlat sig i deras lilla stuga. Och lille Eriks ögon glimmade så klart, och fader Jan kände hur den skorpa af slöhet och liknöjdhet, som armodet omkring honom bildat i hans sinne, började lossna och falla af; han såg omkring sig i stugan — »jag skall allt hugga undan den der isfogen på väggen», tänkte han, »och det tör väl icke bli omöjligt att drifva stockarne bättre, så att stugan blir lite' varmare.» Det blef verkligen från den stunden ett friskare och lyckligare lif i Jan Larssons hem — de små barnen hade kommit med vårdagjemningen.

Det var med knapp nöd Nils och Gertrud hunno hem till middagen, deras pappa satt redan i salen och väntade, när de kommo dit in. »Nå», frågade han, »hvad ha mina små haft för sig i dag?» — Åh, så gruffligt mycket; de hade åkt kälkbacke, de hade byggt en snögumma, de hade varit på sjön, Nils hade gått

på skridskor och han och skogvaktarens Gösta hade låtit Gertrud åka, och så hade de dragit ett helt litet lass med saker från deras mamma till lille Erik i torpet på Utnäs. »Såå», sade deras pappa, »I han således hunnit både leka och göra nytta. Hvilket var roligast — det första eller sista?» — »Det sista!» ropade båda barnen med en mun, »det var det *allra allra* roligaste!» Och deras pappa kysste dem och så kom deras mamma och maten bars in, så stälde de sig alla på sina platser och Gertrud läste bordsbönen.

Boken talar bäst för sig sjelf genom denna lilla berättelse med de ypperliga bilderna. Man ser af innehållet att berättaren har den sällsynta, men för en barnboksförf. oundärliga gåfvan att i ett och samma grepp fånga och hos läsaren implanta nöje och moral, lek och allvar, glädje och pligt. Vill man dernäst uttrycka bokens bästa värde, så ligger det deri, att den är ända igenom *svensk*. Barnen känna igen sig sjelfva i alla dessa pojkar och flickor med deras tusende upptåg och lekar, deras tysta funderingar, deras sorger och fröjder. De känna igen natur och hemseder, och lefva med i de berättade äfventyren på ett helt annat sätt, utdraga ur dem en hel annan behållning, än vid läsningen af tyska och engelska barnhistorier, hvilka, ehuru mången gång förträffliga i och för sig, dock röra sig i en för de svenska barnen fremmande lifsluft.

Vi anbefalla därför den nya boken på det varmaste till alla mammor och pappor vid blifvande juluppköp såsom *en god, en rolig, en vacker, en svensk* småbarnsbok.

Vi vilja föröfrigt visst icke utdöma all utländsk litteratur från barnkammaren. Tvärtom önska vi att ett urval af det allra bästa, den har att bjuda, der må ega sin sjelfskrifna plats; men vi hålla på, att det utländska må betraktas såsom *tillägg* till det i *hufvudsak svenska*, eller åtminstone *svensk-skandinaviska* bokförrådet. Vill man blott efterkomma uppmaningen i Lektor Humbles förträffliga arbete om ungdomsläsning, att icke ständigt jaga efter nytt, utan begagna sig af

barnets naturliga begär att åter och åter genomlefva det nöje, det erfarit vid första läsningen af en rätt rolig bok eller af hörandet af en fängslande saga, så skall man kanske finna att vi icke äro så alldeles fattiga på goda inhemska barnböcker, som vi gerna antaga, fastän en del af de äldre äro bortglömda eller oätkomliga. Vi skola en annan gång försöka meddela en förteckning öfver sådana arbeten, som i vår tanke böra bilda kärnan af ett svenskt barnboks-förråd.

I småbarnens boksamling böra dock läsböckerna icke utgöra allt, icke ens det första. Barnet är skådelystet innan det erfar eller kan tillfredsställa begäret att läsa; bilderböcker borde alltså utgöra första delen af bokförrådet. Här komma då dessa *Calle Ruff*, *Moster Spetsnos* och *Pelle Snusk* och hvad de heta alla dessa rolighetsböcker med idel »tafflor», hjert kolorerade och åtföljda af en versstump som förklaring, hvilka af den mera försigkomne pysen så djupt föraktas, men som fröjda småsyskonen öfvermåttan. Om dessa bilderböcker i allmänhet äro så goda de kunna vara för sitt ändamål, våga vi ej afgöra, då det ju är tydligt att de måste förena prisbilligheten med nöjet. Men visst är, att af de *bästa* finnes blott ett mycket ringa antal, som har svenskt ursprung. Vi hafva dök endast att gå öfver sundet för att i Lorentz Fröhlichs verldsberömda arbeten finna goda förebilder. Icke heller sakna vi skickliga ritare, hvarom bland annat bilderna till den ofvan anförda historien vittna. Lättast vore väl ett sådant arbete för våra unga qvinliga konstnärer, och vi önska hjertligen, att det af J. Nyström här och i V. Rydbergs »lille Vigg» så lyckligt gifna föredömet måtte leda till efterföljd. Vi hafva äfven åtskilliga lyckliga karrikatyrtecknare. Skulle ej någon af dem finna det vara lika tacksamt och kanske lättare att underhålla en munter barnflock med skratlustiga bilder ur deras egen verld, som att locka fram det trögare löjet på stort folks läppar? Litet god vilja, litet studier af barnaverlden, som kanske dagligen

för tecknaren uppdukar tusende obeaktade men ypperliga motiv, och en rest af barnet qvar i tecknarens egen själ — det är allt som behöfves. Utförandet kunde ej kräfva mycken tid och borde vara lönande, äfven om man ej i lönen inberäknar den summa af fullhaltig barnaglädje, som bilderna skola inbringa.

Icke minst roliga torde de improviserade skådeböckerna vara, och det är ofta skada att ej ritkunniga föräldrars och sy-skons tillfälliga skizzer till småbarnens nöje förvaras. Det kunde då gå med dem som med berättelserna »ur barnens värld», att de en vacker dag funne sin väg till tryckeriet och komme ut derifrån förvandlade till bilderböcker. I sjelfva verket känna vi ett sådant exempel och anföra det här till efterdöme för ritkunniga bröder och systrar. Boken heter »Lille Tasses äfventyr», teckningarne äro utförda af en fjortonårig skolgosse, tanten i huset skref verserna till dem, »den beskedlige förläggaren» tyckte om dem, gossen fick 20 kr. för sitt arbete, och så kom Tasse i bokhandeln och derifrån på småbarnens bokhylla.

Men det är ej endast läse- och skådeböcker barnen behöfva, de behöfva äfven sångböcker, och bristen på sådana är det nog till stor del, som kommer sången att tystna och visan att dö ut i våra hem, en förlust som ingalunda ersättes genom den reglementerade, men ofta temligen själ-lösa skolsången, eller under en senare ålder den konstmessigt inlärdasången vid pianot.

Sången borde lockas till lif på barnets läppar såsom ett naturligt uttryck af stundens lust och fröjd och såsom när-maste medlet att utfylla de plötsliga tomrum i barnets tanke-verld, som röja sig i klagomålen: »intet att göra!» och äro så pröfvande för dess eget så väl som för mammors och dad-dors tålmod. Men det ser ut som hade skolan, i detta som i flera andra afseenden, tagit ifrån hemmet hvad som ursprung-ligen hört det till, eller rättare hemmet tanklöst släppt af och

fritagit sig från all medverkan i det som skolan öfvertagit. Vi hafva hunnit så långt redan på denna afväg i fråga om sången, att det hör till sällsynta undantag att mödrar och enskilda lärarinnor kunna eller vilja sjunga en visa med barnen; åtminstone anses det i nittio fall af hundra omöjligt utan noter och ackompagnement. Följden är, som redan blifvit antydt, sånglösa hem, förutom ett stort antal, genom skolsång i massa förstörda röster, och den enkla visans undanträngande af den konstmessigt inlärdas salongssången.

Visserligen finnas undantag från den här påstådda regeln, men de träffas nästan endast på den religiösa sekterismens område. Der återigen blommar sången, äfven bland barnen, så ymnigt och med så litet bemödande, ehuru i ensidig riktning, att det är bästa beviset på hur lätt den skulle kunna odlas äfven på andra områden.

Andeliga sångböcker för barn finnas som bekant i mängd, och vi skola i vår förteckning upptaga de bästa; men söker man till motstycke och behöflig motvigt af dessa andeliga sånger, visböcker för hemmet, afsedda att uttrycka barnets fria lust och sorglösa väsen i alla dess skiftningar, så finner man hos oss föga eller intet. Våra tondiktare hafva ej älskat eller förstått att nedlåta sig till det lilla barnets ståndpunkt. Väl har en högt värderad komponist, L. Norman, i en egendomlig liten tondikt skildrat barnets hemlif ända i detalj; men icke i afsigt att gifva de små uttryck för deras förnimmelser eller erfarenheter, utan för att låta dessa på ett reflekteradt sätt återgifvas af stort folk — och det för piano utan ord. Det enda häfte »*enkla sånger för barn*», vår musikhandel har att bjuda bär endast utländska förf. namn. Hos våra stora vissångare finnes neppeligen, så vidt vi erinra oss, mer än en enda sång, Geijers oförgätliga kolaregosse, som lämpar sig att sjungas af barnen sjelfva. *Lindblads skjutsgosse* och *sotårpojke*, Josephsons *Hvi suckar det så tungt?* m. fl. äro alldeles för konstiga och om-

fångsrika att sjungas vare sig af eller för barnen. När därför, såsom nyligen skett, en ungdomens vän faller på den goda tanken att gifva ut en visbok för hemmet, har hon ingen annan källa att ösa ur än den visserligen rika och oskattbara, men dock ensidiga och för barnasinnets något tunga och mörka folkmusiken med tillhörande ord. Att försöket gjorts är dock redan ett godt tecken, och vi omnämna därför med glädje den lilla visboken »*Från berg och dal*» utgifven af signaturen *A. E.* på Norstedts förlag och med ett anbefallande förord af N. Linder.

Boken är tillegnad »ungdomen» och förordet antyder att afsigten med dess utgifvande främst varit att införa de unga på folkdiktens område, hvilket vid undervisningen alltför ofta försummas, och att melodierna medtagits endast emedan texten först i samband med dem kan rätt uppfattas. Allt detta är nu godt och väl, och då äfven den musikaliska delen af boken är omsorgsfullt behandlad och väl beräknad för barnrösten, så är man utgifvaren all tack skyldig. Endast en önskan skulle vi, för bokens egen och sakens framgång, vilja uttala, den att utgifvaren ej hade valt så företrädesvis bedröfliga visor. Blotta omqväderna, dessa eviga »*Sorgen göres mig tung*» — »*Väller mig den tunga*» — »*Min sorg faller vida*» — »*Hvad skulle jag inte sörja*», och tidsbeteckningarne: — »*Långsamt*» — »*Något långsamt*» eller i bästa fall »*Ej för fort*» — visa att valet är för ensidigt, helst om samlingen vill göra sig hemmastadd äfven hos den yngre ungdomen. Vi hafva dock folkvisor äfven af glädtigt innehåll, uttryck af den friska kraft och egendomliga humor, hvilka jemte vemodet utgöra grunddragen i folklynnets, och de borde varit medtagna i större antal. Vi erinra t. ex. om följande, såsom helsosamma motsatser till de ofvan omnämnda sorgeqväderna: »*Sparfve du lilla*» — »*Jag tror jag får börja öfverge att sörja*»; — »*Tänker du att jag förlorader är?*» — »*Flickan gick på ängen och räffsade hö*»; — »*Hvad jag lofvat det ska jag hålla*»; vidare visor med omqväden sådana som dessa: »så

fröjdelig», — »uppå rosor», — »löf, löf och grönan skog» m. m. Lyckligtvis har »den tunga som våller» första delen af boken lättnat betydligt i den senare, der utgifvaren samlat ett antal af våra bästa sånglekar och nationaldanser. Det är i sanning en god tanke, och vi önska att den fölle i god jord. Hvem vet om ej t. ex. det dramatiska stoff, som ligger gömdt i många af våra sånglekar, skulle under skicklig behandling kunna utvecklas och ge ämne till en ny sällskaplig konstart, egnad att i bredd med dansen gifva omvexling och karaktär åt de ungas samqväm? I allt fall kan det ju ej nekas att många af våra nationella danser i deras ursprungliga form väl kunna i behag täfla med de moderna, från utlandet hemtade. Grundtanken i många af sånglekarne är dessutom nära beslägtad med den omtyckta cotiljongen. Vi erinra om följande: »Jungfrun går i dansen med röda guldband»; — »Rosor och liljekonvaljer»; — »kom, kom, fager ungersven och för oss båda i dansen», vidare sid. 85, 93, 99, 103 m. fl.

Mycket kunde vara att tillägga, men vi måste åtnöja oss med att anbefalla »Från berg och dal» till ett godt mottagande i alla hem, som vilja införa en fosterländsk ande äfven i sång och lek, samt uppmana utgifvaren att fortsätta samlingen. Framför oss ligger ett danskt arbete, som i många fall kan tjena som förebild. Det har till öfverskrift: *Børnenes Musik, Sange, Lege og Dandse fra en Børnekreds, samlede af en Moder. Med 6 Billeder, tegnede af Pietra Kohn. Kjøbenhavn Horneman och Erslevs Forlag. Stockholm Elkan och Schildknecht.* Den lilla samlingen utmärker sig för en enkel naturlighet och en barnslig munterhet, kryddade af den godmodiga komik och den veka men glada fromhet, som tillhöra det danska folkklynnet. Samlingen indelas i följande afdelningar: *Ved Vuggen, Hvorledes Dagen gaar, Smaa historier, Fædrelandssange, Lege och Dandse*, samt *Om Julen*, och är afsedd för mindre barn än den ofvannämnda svenska visboken. Äfven

här är folkvisan representerad, dock mera som undantag än regel, och alltid i ett urval, som röjer noggrann iakttagelse af barnasinnets behof och mottagningsförmåga. De flesta äro till och med mera beräknade på takt och klang än på tankeinnehåll och bära därför det betecknande namnet »Ramse». För öfrigt finner man visan om »*Roselil og hendes Moder, som talte saa mangt et skjæmtens Ord*», *Børnenes Jægervise*, en frisk *Sømandssang*, m. fl. Ypperlig är visan om Missekattens död:

»Og send nu bud, og send nu bud
til Doktoren på Bakken,
og sig, han skulde komme strax
för död er Missekatten.»

Vidare skall bud sändas till »Jomfruen den sorte, at hun skulde komme strax og sy Missekatten en Skjorte, och till snickaren efter kista m. m.» »for nu er Missekatten død» etc. När så alla förberedelser äro gjorda kommer slutversen:

»Og først kom alle Rotterne
i lange Sørgekapper.
derefter alle Musene,
de kunde ej bare sig for Latter,
for nu er Missekatten død, død, død!
Musen springer paa Bordet
og æder af Ost og Brød.»

I allmänhet äro vaggvisorna samt morgon- och aftonvisorna mästerliga, och fulla af målande karaktersdrag. Vi anföra t. ex. väckarvisan:

»Op, lille Hans, op, lille Hans, nu synger Lærken»;
»Nej, lille Mo'er, nej, lille Mo'er, det er Dørens Knirken.»

»Op lille Hans, op, lille Hans, og gaa i Skole»;
»Nej, lille Mo'er, nej, lille Mo'er, jeg er saa daa'lig.»

»Op, lille Hans, op, lille Hans, og slaa paa Tromme»;
»Ja, lille Mo'er, ja, lille Mo'er, nu skal jeg komme.»

Midt bland de äkta danska vaggvisornas veka ord och tonfall: »min söde Dreng, du lille Purk», m. m., »sov södt, nyd Uskylds blide Ro; Englene vogte din Søvn, Kjærlighed vaager

og luller dig ind»; m. m. kommer i ypperlig verkan den jutska vaggvisan och sjunger, kort och barskt, sitt befallande:

»Sov, lille Barn, sov,
Din Fa'er gaar bag Plov,
Din Mo'er fodrer Fa'ers Gris,
Sover du ej, saa faar du Ris.»

Jemförelsen kunde gifva uppslag till en hel etnografisk studie, illustrerad af den søde Drengens »bløde Leije», och »lune Vuggeseng» å ena sidan och den lille jutens säkerligen mera omilda läger å den andra.

För öfrigt har samlingen alla slags uttryck för stundens lek och lust, fröjd och allvar, äfvensom berättande visor, de flesta så naturfriska och naiva, som vore de hemtade från barnens egna läppar. Och dock äro de diktade af lärde män och stora skalder sådana som *Grundtvig, Heiberg, Ingeman, Hauch, H. C. Andersen, Ploug* m. fl. Och till orden smyga sig smidigt och lätt enkla sångbara melodier af Danmarks förnämste tondiktare, en *Gade* en *Weyse*, m. fl.

Det, som ger den danska vissamlingen ett så sällsynt värde, är just detta, att den är utsprungen ur folkets yppersta krafter, att den vittnar om en lefvande öfvertygelse hos de store derom att »endast det bästa är godt nog» för de små, och kanske ännu ett — det att den är samlad af en moder.

Vi kunde ej behöfva säga mer för att anbefalla den till införlifvande med våra småbarns bokförråd. Vi tillägga dock att af lekarne många äro desamma som i den svenska samlingen, danserna deremot långt mindre karakteristiska; ett och annat kanske i svenska barns och mödrars smak litet för enfaldigt, samt att den svenska utgifvarinnan bättre förstätt att lämpa tonlägena för barnrösten. Slutligen kunna vi ej underlåta att särskildt påpeka den skarpa olikheten mellan »de andliga sånger», hvilka i ymnighet föreläggas våra småbarn, och

de fromma men så innerligt barnsliga julsånger och böneqväden, som diktats för de danska barnen. Se bland annat »*Det kimer nu till Julefest*» (efter Luther af Grundtvig) »*Et barn er født i Bethlehem*» (efter en latinsk sång af Grundtvig) »*Hver sorgfuld Sjæl, bliv karsk og glad!*» (af H. C. Andersen.) »*Dejlig er jorden*» af Ingemann, m. fl. Se äfven »*Alles Fader øm, tak for nattens drøm*»; — »*Gud ske tak og Lov vi saa dejligt sov*», m. fl.

Som prof af »*Børnenes Musik*» anföra vi nedanstående aftonvisa, och afsluta sedan vårt småprat om barnens bokförråd med en varm önskan, att vi måtte få skalder och vise, nog stora att räcka till också för de små, samt mödrar och fäder med håg och kraft att samla »från berg och dal», från litteraturen och deras egen erfarenhet det bästa till »barnens värld». Då kunna sedan gamla som unga instämma med den danske skalden:

Aftonvisa.

Andantino.

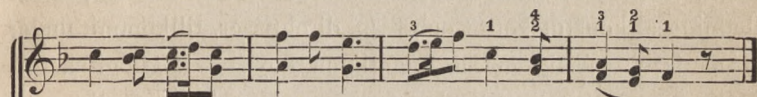
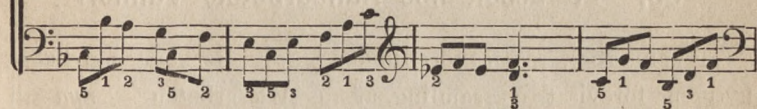
Ord af INGEMANN, melodi af C. E. F. WEYSE.

Til vor lil - le .Gjærning ud gik vi smaa fuld - gla - - - de;

Villien saa den kjæ-re Gud, hjalp os, som vi ba - - - - de.

Nu er Da - gens Lys udslukt; lukt er snart vort Øj - - - e.

Giv vor lil - - le Gjærning Frugt, Fa - der i det Høj - - e!

Du, som viser Dag og Nat,
 Sol og Stjerner Veje!
 Livets underfulde Skat
 gav du os i Eje.
 I hver Barnesjæl paa Jord
 har du lagt en Kjerne
 til en Blomst med himmelsk Flor,
 herlig som en Stjerne.

Lad den Kjerne underfuld
 voxe i vort Indre,
 naar der skinner Sol paa Muld,
 og naar Stjerner tindre!
 Lad det Frø opvoxe smukt
 med sin Børnevrimmel
 til at bære evig Frugt
 i din høje Himmel!

33. Ett besök hos Handarbetets Vänner.

»Vännerna», såsom föreningen älskar att kalla sig, hafva nyligen förevisat en samling af de nya arbeten — *nya* till mönster eller färganordning, idé och arbetsart — hvilka, under ledning af konstutskottet och resp. direktriser, tillkommit under årets lopp. Afsigten lär egentligen blott varit att gifva föreningen ett tillfälle till sjelfstudium. Man kom nämligen en vacker dag under fund med att icke ens styrelsen, ännu mindre föreningsmedlemmarne hade något begrepp om mångsidigheten och omfånget af föreningens dagliga verksamhet, hvarför man beslöt att samla och visa föreningen dess egna produkter. Tillfället att beskåda dessa begagnades emellertid ifrigt äfven af allmänheten, och så hände sig att den lilla, i hast ordnade förevisningen fick karaktären af en verklig utställning.

Då nu en stor del af tidskriftens läsare ej varit i tillfälle att taga de utställda föremålen i betraktande, och de öfriga ej torde hafva något emot att samla en liten efterskörd af betraktelser öfver hvad de sett, inbjuda vi till en studievandring genom den vackra, rikt smyckade lokalen.

»Men», invänder kanske någon — ty invändningar höra till tidens anda; ingen går nu mera ett fjät på god tro — »utställningen har ju längesedan, både varit och farit, hur vill ni då på nytt framtrolla den för vår blick?»

Vi kunde svara, att det är vår hemlighet, som ej yppas för oinvigda. Men af förbarmande med er nyfikenhet — en känsla, som tidens barn ännu ej vuxit ifrån — vilja vi anförtro er att »Vännerna», då de upptogo alla de husliga konsterna från fordom, fått i sin tjänst alla de småtomtar, som af gammalt hjälpt till i väfstolen, vid knyppeldynan, med vräng-

sömmen m. m. och hvilka, bland andra lustiga egenheter, äfven hafva den, att skratta åt tid och rum. En vink af oss, och i ett ögonblick svärma de osynliga omkring, tända i hast de släckta gaslågorna, ställa föreviserskorna på vakt, locka in sjelfva direktrisen, slå upp flygeldörrarne och föra oss midt in i den lifligt besökta salen.

Har ni ej förr sett lokalen, stannar ni ett ögonblick på tröskeln för att finna er till rätta i det stora, egendomligt anordnade rummet. Till höger, längs fönsterraden, sväfvar blicken öfver en mängd olika och, som det tyckes, temligen planlöst ordnade föremål, hvilka dock erhålla en viss enhet eller samlingspunkt i midtelpartiet, ett slags rörliga fönsterramar för utställning af förhängen, och omslutande en liten afskiljd plats, der ett par broderade stolar inbjuda till hvila, medan fru Wingses färgrika stjernmatta breder sig, mjuk och djup som mossor för era fötter. Längst i bakgrunden möter ögat ett enkelt men vackert skåp med en bred disk, allt i träets färg och afsedt för den löpande försäljningen, samt för tillfället behängdt med föremål i olika färger. Kommer så, längs den andra långväggen och i vinkel slutande sig till skåpet en egendomlig men högst anslående dekoration, ett slags halfvägg af delvis genombrutet träverk med portaler och utsprång, prydda med drakfigurer och gammaldags sirater, samt bildande nederst vid dörren der vi stå ett slags utbyggnad, för att på ett lika enkelt som dekorativt sätt dölja eller omsluta kakelugnen såsom i ett litet rum. Lägg härtill stilfulla omhängen i dörröppningarne af bredrandigt tyg, färgrikt utsydda föremål ordnade på utsprången, samt midtelpartiet höjdt och behängdt med ett ståtligt fönsterdraperi af spets och broderadt kläde, hvars detaljer vi ej närmare kunna uppfatta, och ni ser en tillämpning af Sempers teori om en rörlig bostadsinredning, som väl kunde fresta till efterbildning. — Är ni ej invigd i Vännernas historia, så gör den behagliga unga föreviserskan en fråga, eller

vänd er för säkerhets skull direkte till direktrisen — värdinnan på stället — och ni får veta, att den ståtliga väggdekorationen är en gåfva, den dyrbaraste föreningen emottagit, af Ekmanska snickeribolaget, att allt öfrigt träarbete är utfördt af samma bolag efter ritning af dess skicklige arkitekt Herr Lindskog, samt att skåpet är skänkt af föreningens äldsta nu afidna gynnarinna. Har ni nu tagit en öfverblick af rummet i dess helhet och deraf mottagit det rika och stämningsfulla, om ock ej fullt harmoniska intryck det är egnadt att gifva, så låtom oss närmare och i detalj skärskåda utställningsföremålen. I första ögonblicket förvirras blicken af en mängd icke sammanhörande föremål, och då ingenting är mera tröttande och på samma gång ofruktbart än ett planlöst beskådande af en massa olikartade föremål, ehuru hvar för sig vackra eller intresserika, söka vi uppdelat vårt stoff i olika grupper för att sålunda underlätta detaljstudiet och gifva öfverskådlighet åt det hela. Hufvudgruppen blir då *förhängena*, af hvilka vi finna en hel serie af 6 à 8 olika anordningar; dertill sluta sig *mattorna*, vidare *borddukar*, färdiga och i modell, *stols- och möbelbeklädningsar*, *skyddsdukar*, *kuddar*, monterade och omonterade, *spetsarbeten* och småsaker. Osäkra att medhinna allt, börja vi med hufvudgruppen, i det vi stanna framför det gröna schaggförhänget med den praktfulla bården, samt ett annat ljust af enklare material, hvilka bekläda yttersidan af den rörliga fönster-ramen närmast oss. Båda äro tydligen provisionelt upphängda, och ni instämmer måhända med den kritiska herrn der borta, som anmärker att föreningen gerna kunde ålägga en liten entréafgift och dermed betäcka kostnaden för att få sin utställning vackert ordnad af en kunnig dekoratör. Vi skulle gerna förena oss i samma önskan, visste vi blott att det ej vore med den sakkunnige dekoratören som med »den ömma sköna Lydia», att han har ett enda fel — det att icke finnas till. Bristerna i draperiets anordning skola dock ej hin-

dra oss att beundra det kraftiga färgrika broderiet efter en skånsk bänkadragt, som tar sig så präktigt ut bredvid den djupgröna schaggen, eller att i inbillningen konstruera hela fönster-nischen, dekorerad med dessa gardiner, under hvilka ett par skånska spetsgardiner skola på luftig nätbotten afteckna sina karakteristiska mönster, och alltsammans å ömse sidor uppbäras af omtag i nya effektfulla former, sådana som man ser endast hos Handarbetets Vänner. Och när man säger oss att dessa förhängen med spetsar och undergardiner äro beställda för ett pris af 171 kronor, så synes det visserligen vara en stor summa, men dock ej jemförlig med den, som en motsvarande anordning af utländska varor skulle uppgå till. Säkert lyckönskar ni också den, hvars tillgångar, ärfda eller med strängt arbete förvärfda, medgifva att smycka ett svenskt hem med svenska arbetares verk, om hvilka man vet att de icke svultit under arbetet.

Men snart drages vår uppmärksamhet till det ljusare förhänget vid sidan. Det är en enkel hampväfnad af föreningens tillverkning (ej den utländska, ovaraktigare juteväfnaden) med särdeles mjukt, vackert fall och prydd med en tvistsömsbård i nytt mönster efter ett »kluta band» i artisten Kullens ego, det hela af ett synnerligen friskt och behagligt intryck. Träffar ni händelsevis på föreningens ordförande, så får ni kanske höra en hel historia om den gardinen: — hur väfnaden utförts såsom ett experiment på hennes anvisning af en fattig torparhustru i Huddinge, hvilken allt sedan haft ständigt sysselsättning för föreningen; hur väfven är tillverkad så, att broderiet kunnat utföras omedelbart på tyget och ej som eljest på en löst påsydd remsa; hur alltsammans är så enkelt som en vanlig »tuskaftsväf»: hur dylika gardiner borde kunna säljas ganska billigt med påbörjad broderi, (27 kronor), samt att för den som sjelf ville väfva tyget, garn kunde fås hos föreningen (à 1 kr. 4). Hade vi tid att dröja, finge vi kanske väfverskans historia på köpet, men våra tomtar kunna tröttna och det är bäst att begagna tiden.

Vi lemna således ordföranden åt sig sjelf, och gå vidare att studera de två rika fönsterförhängen, som täcka innersidan af ramarne och som man sagt oss vara beställda af en bland hufvudstadens konstälskande läkare. Att den onämnde mannen måste ha fin smak och liflig stilkänsla, säger oss första blick på de mossgröna ripsdraperierna med bård i persiskt mönster, hvilket hemförts från Haases samling i Wien af de båda direktriserna och af dem omsatts i tvistsöm till det vackra konststycke, vi se för våra ögon. Omtagen med broderier och rika fransar, äfvensom anordningen af det hela göra en ypperlig verkan och tilldraga sig allas beundran. Icke heller finner man priset, 116 kr.¹⁾, öfverdrifvet. Tvärtom höra vi en dame säga, att hon sett gardiner köpta af *icke* broderadt utländskt tyg, hvilka med tillbehör gått till lika högt om ej högre pris. Mera blandade omdömen höras om det motsatta förhänget af olivefärgadt tyg af en krusig väfnad — på pariserspråk »*tête de nègre*» kalladt, — kantade med den vackra tvistbården i medeltidsmönster som, infattad i purpurfärgadt kläde, vunnit så mycket tycke. Här gör den, som sagdt, mycket olika intryck och ger anledning till ett lifligare tankeutbyte än de oomtvistadt af alla beundrade föremålen.

Vända vi oss nu till venster hafva vi ett par blå klädesgardiner med en reproduktion af den persiska bården och undergardiner af spets — allt anordnadt af direktrisens fina smak och värderade till 145 kr. Här uppstår nu ett nytt meningsbyte angående företrädet af de blå eller de gröna förhängena. För vår del stanna vi vid en detaljfråga, och hemställa till de sakkunniga, *på hvad sätt sådana gardiner böra öfver spetsgardinen upptill förbindas*, då alla medgifva att det gamla bruket att låta dem ända upp vara åtskiljda af undergardinerna stöter ögat såsom en oegentlighet. Ett stycke veckad kappa mellan gardinerna har försökts; så ock en bred

¹⁾ Bårderna och omtagen påbörjade, betinga ett pris af 26 kronor.

slät bård lika med den som kantar gardinerna, men intet dera har befunnits vackert. »En djup öfverkappa med samma broderi, i rika draperier» menar direktrisen, som för ett ögonblick sluter sig till oss. Må vara; men det blir tungt och fördyrar betydligt. En äldre dame föreslår ett smalt kantbroderi med en djup mångfärgad frans, så som hon minnes från gamla hus i hennes barndom. Så framkomma skiljda förslag, men vi måste lemna frågan öppen för framtida diskussion och gå vidare i våra gardinstudier. De välkända tvärrandiga opphemtgardinerna få blott i förbigående fångsla våra blickar; hastigt gå vi äfven förbi de likaså tvärrandiga dörrförhängena af leksands- och skåneväf, undrande att ej föreningen ger någon klav till rikare användning af de präktiga tygen, samt vända oss derefter till bänkadrägterna och det rika dörrförhänget i gammaldags snärväfnad efter skånska mönster, anordnade af konstutskottet. Bänkadrägterna af olika längd och med rikt omvexlande mönster beundras visserligen, men blott såsom konststycken; »ty», infaller någon, »hvad vill ni väl att man skulle använda dem till»? »Ja», tillägger en annan, »det borde föreningen lära oss». Vi måste medgifv att de äro för smala till möbelyg eller förhängen, och att vi neppeligen i våra nutids rum hafva någon användning för dessa, till stil och arbetsart, så väl som ifråga om färgintrycket, oförlikneliga väfstycken. Direktrisen nämner stols-täckan och visar på de vackra pufftäckena; men man har svårt att tänka sig saxen satt på de i 4 à 6 alnars längd och med beräknad omvexling af mönster väfda styckena. Då uppkastas en tanke att de såsom väggbeklädnad ofvanför en hög ekpanel skulle vara af förträfflig verkan, och en from önskan yttras att denna rum-anordning åter måtte komma till heders, der byggnadssätt och inredning i öfrigt lämpa sig därför. I dörrförhänget se vi emellertid en förträfflig tillämpning af väfnads-sättet och mönstren; de i relief (krabbasnår) arbetade färgrika

ränderna med de smala gobelins (dukagångs) bårderna och de bredare fälten deremellan i dämpade färger och mindre framträdande former, platt arbetade i snårväfnad, göra i återkommande vexling en förträfflig verkan. Men ni ryggar tillbaka för priset: 96 kronor. Ja, det är tvifvelsutan en stor summa; men det sköna, det konstrika och för generationer outslitliga *måste* betinga höga pris. För öfrigt finnes ju utväg att hjälpa saken: Skaffa er en nätt, väl arbetad väfstol, och lär sjelf den vackra konsten! En sanning är ock att föreningen borde kunna utfinna någon tillämpning af dessa ypperliga arbeten, som gjorde det möjligt att utföra dem med nål. Den af fru Winge först uppfunna snårsömmen och opphemtasömmen, nu efterhärmat i tyska modejournaler under namn af »Webestich», samt den af Fr. Rohtlieb redan använda »krabbasömmen» visa att det är långt ifrån omöjligt.

Ser ni nu tillbaka på hela serien af utställda förhängen, så har ni kanske på det hela blott *en* anmärkning att göra, och det är den, att de broderade gardinerna, *alla* med bårder utefter längdsidan, i trots af skönheten och omvexlingen af mönstren, göra ett visst tröttande intryck, och tyda på en, midt i rikedom, ensidig eller idéfattig uppfinning. Hvarför, frågar ni t. ex., ej någon gång använda de broderade bårderna till *tvärgående ränder*, infattade i samma slags tyg? Det blefve mera arbete, det är sant, men också rikare, och i alla händelser vore det *påkalladt* der flera rum i samma våning skola anordnas. Ett enklare mönster och ett snabbare arbetssätt med en större idérikedom i anordning vore ju i alla fall att föredraga. Med opphemtasöm utföras 12 alnar på samma tid som 6 med tvistsöm, och verkan kan, med väl valdt mönster, bli lika vacker.

Vända vi oss nu till borddukarne så finna vi icke mindre än trenne olika arter representerade af nya mönster och arbetssätt. Först taga vi under vår granskning den lilla linneduken med det rika bårdbroderiet på bordet till venster, en tillämnad

lysningsgåfva från en styrelsemedlem till Fröken M — — — ja, så när hade vi talt om det, men det lär icke gå an att vara så öppenhjertig — i tryck. Dämpa således er nyfikenhet och betrakta närmare vårt föremål. Den bården, sydd med så kallad krabbasöm i rika fullmogna färger efter ett mönster med motiv af, som vi tro, ett skånskt hvitbroderi på ett klutaband, är något af det vackraste och mest fulländade utställningen har att bjuda. Man vet ej hvilket man skall mest beundra, de kraftiga, karakteristiska formerna af det högt ligande broderiet, som nästan täcker den oblekta linnebottnen, eller anordningen af de varma, väl afvägda färgerna i mossgrönt, blått, purpurrödt, gult och den eljest af föreningen sällan använda rosa färgen. Det hela ger ett intryck af fullhet och rikedom, som påminner om den skånska sensommaren, då säden står gulnad till skörd, persikan mognar och bokskogen börjar skifta i brunt, medan ännu en enstaka ros dröjer på busken, och kornblomman och myosotis ännu ej blommat ut. Anordning af mönster och broderi, det senare en tillämpning af den gammaldags krabbasnärsväfnaden, har utgått från fröken Rohtlieb's rika erfarenhet och goda uppfattningsgåfva, och väcker allmänt bifall. Blott en anmärkning, hvilken dock torde gälla dukens egarinna snarare än mönstrets uppfinnarinna, höra vi uttalas och instämma för vår del i den — en anmärkning nämligen mot den aldeles oprydda, släta bottenytan af duken, såsom illa svarande mot den nästan öfverfyllda bården. I allmänhet synas oss de ljusa borddukarne, för så vidt de ej äro ämnade för thebordet, kräfva ett lätt bottenmönster, både för utseendets och för varaktighetens skull. Vi erinra dock om Falkes yttrande ifråga om sådana ytors fyllande. (Duken kostar färdig 25 kr., påbörjad 10 kr.)

Den stora bordduken der till venster visar oss för öfrigt någonting ditåt. Här är hela duken fylld med ett synnerligen behagligt mönster, efter Grefvinnan A. Sparres gamla mönsterbok från 1600-talet, utfördt i korsstyng och infattadt af en vacker

men i vårt tycke något för gles bård. De rika fransarne i mönstrets färger afsluta vackert det hela. Arbetet är enkelt, men drar mycket både garn och tid, hvarför också duken (3 alnar i fyrkant) färdig kostar 60 kr., påbörjad 32 kr..

Gå vi nu vidare, komma vi till trenne modeller till bordduksbårder efter mönster af fru Hanna Winge och utförda under hennes anvisning af fröken Alma Schröder. Vi torde ej säga för mycket, då vi påstå, att dessa modeller äro bland de mest konstnärliga arbeten föreningen frambragt, och därför förtjenta af en särskild uppmärksamhet.

Vilja nu vi, i konstens djupare hemligheter oinvigda, utforska grunden till det intryck af onämnbart välbehag, som vi erfara af dessa arbeten, — om det ligger i färgerna, eller i mönstret, eller i det fulländade tekniska utförandet — så komma vi slutligen till den öfvertygelsen, att det är intet dera, taget för sig. Färgerna använda till ett annat mönster, formerna återgifna med annat arbetssätt och i annat färgval, arbetssättet slutligen tillämpadt der det icke passar, skulle alls icke gifva samma intryck af tillfredsställdt skönhetssinne som detta. Det lärer väl således just vara *det hela, såsom bärare af konstnärens tanke* och utfördt under hennes ledning, som eger der fängslande trollmakten. Konstnären har tänkt sig t. ex. ett byzantinskt motiv; hon har under noggrannt studium sjelfständigt utvecklat denna tanke; hon har sökt och funnit det riktiga och sköna i form och färg; hon har träffat karaktären och hon har låtit den sålunda på papperet formade tanken utföras under sina egna ögon med olika arbetssätt, dels upfunna för tillfället, dels hemtade af medeltidsarbeten, tills konststycket förelåg såsom ett harmoniskt uttryck af hennes egen idé. Det är, helt enkelt, *skön konst*, öfivad med nål och silke, i stället för färg och pensel, men lydande samma lagar och kräfvande samma vilkor: *blicken för det sköna, studiet af det riktiga, troheten i arbetet*. Se, der kommer konstnärinnan

sjelf. Gripen af er vanliga misstro, spørjer ni om förklaringen är riktig. Kanske får ni blott en vacker blick, en varm handtryckning till svar, men det är ju nog. Blott motvilligt kunna vi förmå oss att lemna de vackra modellerna, men nödgade af »tid och rum» och tröstade med ordförandens löfte att i ett följande häfte gifva ett detaljstudium af dessa konststycken, i samband med några meddelanden röranden konstens i *Gazette des beaux arts*, skynda vi vidare.

Bland kuddbroderierna i silke derborta i glaslådan finna vi ett par, som genom stilens renhet, färgernas fina anordning och det omsorgsfulla utförandet röja samma konstnärliga uppfinning och ledning som bordduksmodellerna. Den ena, i medeltidsstil, är utförd i chatérsöm; den andra likasom bordduksmodellerna i förenad påläggs- och chatérsöm. Kuddar af en ädlare stil, en finare elegans, kan man neppeligen få se. Priset, 30 och 35 kr., synes jämförelsevis billigt; dock uppgår en tredje till 90 kr.

Mycket kunde ännu vara att taga i betraktande; så skyddsduken af nätarbete i färger derborta, nästan alltför egendomlig vid första anblicken, men mer och mer tilldragande ju närmare man betraktar den (pris 25 kr.); så den andra med det fint karakteristiska silkesbroderiet, infattadt af de yppersta knypplade spetsar, tillverkade af en skånsk fiskarefficka (priset 60 kr.); enklare vackra skyddsdukar från 7 kr.; väskor från 5 kr., m. m.

Men vår vandring lider till slut. Se! Gaslågorna blekna redan, föreviserskor och besökande försvinna, flygeldörrarna knarra på sina gångjern. — Tiden är ute — rummet är slut!

Blott en blick på de vackra stolsbeklädnaderna ¹⁾, ännu en på småsakerna, väskor, band, spetsar, och hela utställningen är bortblåst, tomtarne försvunna och vi med dem, dock ej förr än vi hunnit stämma er till möte

E. A. G.

¹⁾ Deraf en efter det mönster från ett madonnastandar, som vi meddelat föregående årgång.

34. Boköfversigt.

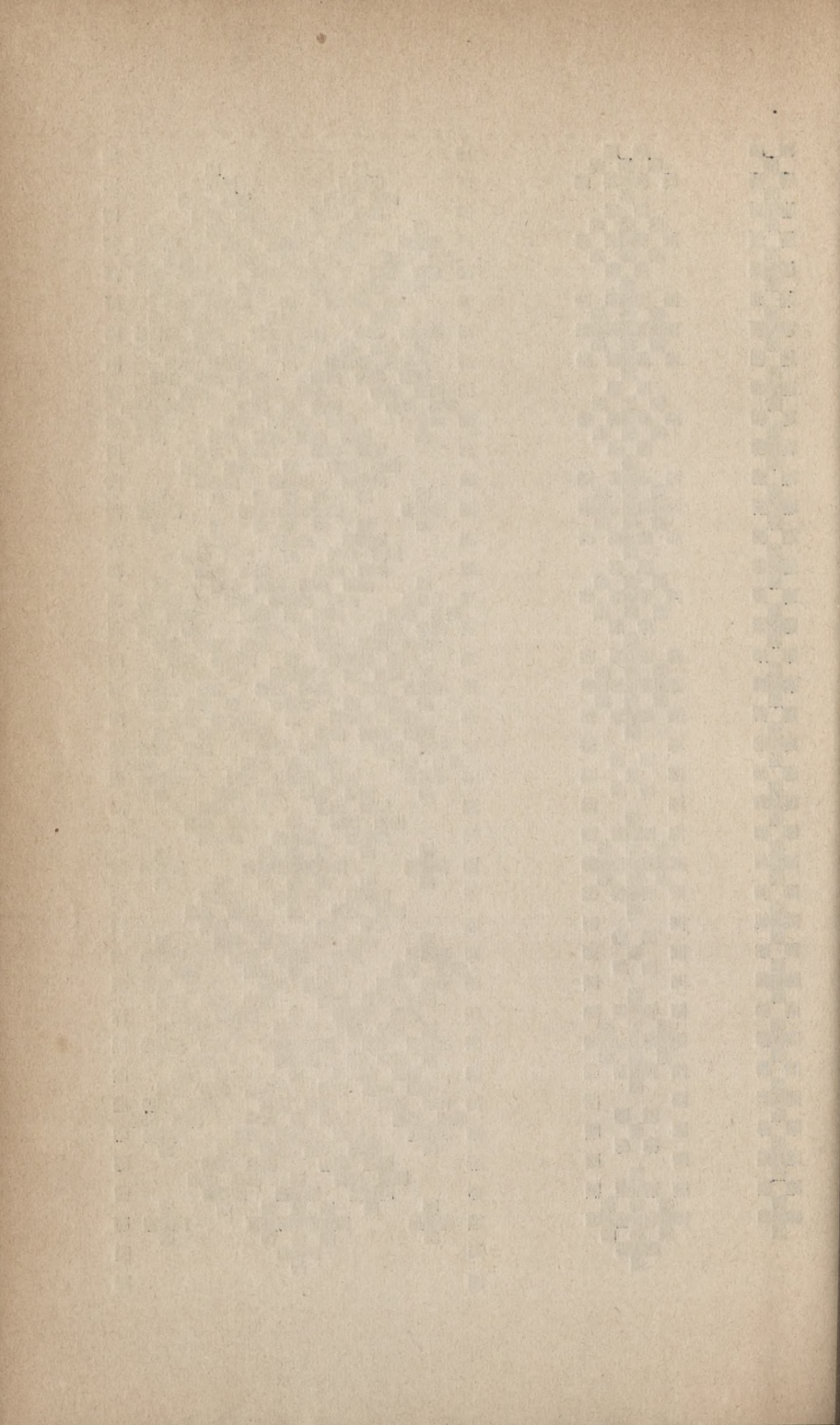
Af *historisk litteratur* hafva kommit oss tillhanda ett nytt häfte (4:de delens 2:dra) af *Sveriges Historia med illustrationer*, utg. på Hj. Linnströms förlag, utmärkande sig för ett rikhaltigt innehåll (Gustaf Adolfs inre styrelse af Tengberg och Boethius) samt intressanta illustrationer; 4:de häftet af *Hammerichs den kristna kyrkans historia*, skildrande med förf:s kända talent *Medeltidskyrkan*, från dess enhets- och storhetstid under Gregorius VII till dess splitt-ringstid vid renaissancens och reformationens inbrott; slutligen hafva vi äfven nöjet anmäla en ny samling »*Berättelser ur fäderneslandets historia*», afsedd till en läsebok för folkskolan och menige man, af *Teodor Knös*. Omfattande hela vår kända historia från äldsta till närvarande tid, inom ett omfång af 10 ark, till det ytterst billiga priset af 1 kr. 15 öre, och framställd företrädesvis i biografiska skildringar, hållna i en fosterländsk ande och en synnerligen enkel och anslående stil, skall den lilla boken på ett vackert sätt fylla ett länge känt behov, hvarför vi hoppas att den för en sund folkupplysning nitälskande allmänheten måtte visa sig tacksam genom att verksamt bidra till dess spridning. Så väl förläggarnes namn *P. A. Norstedt & Söner*, och förordarens, *Professor C. T. Odhner*, som författarens, den allt för tidigt bortgångna *T. Knös*, af hvars hand man förut erhållit en fängslande berättelse om ett års vistande i Australien, äro en god borgen för bokens värde.

Den *pedagogiska litteraturen* har en intressant nyhet att bjuda i *R. v. Kochs* redogörelse för *Herbert Spencers* vidt berömda arbete öfver *Uppfostran*. Betraktad såsom en hänvisning till originalet, hvars 190 sidor här äro sammanförda på 40, är den lilla skriften utan tvifvel af värde. Kunde den derjemte framkalla ett meningsbyte mellan pedagoger rörande förtjensterna och bristerna i den engelske filosofens framställning så skulle den i sanning gjort god tjänst.

Inom den *sociala litteraturen* finna vi *Försök till lärobok i allmän samhällslära* från den Boströmska filosofiens ståndpunkt af *Docenten* i praktisk filosofi *L. H. Åberg*, samt af samma förf. en synnerligen läsvärd skrift rörande *våra äktenskapslagar och förslagen till deras ändring* hvartill vi återkomma. Likaså hinna vi här blott omnämna ett par af de yppersta julgåfvor, bokhandeln i år har att bjuda hemmen, nämligen den nya tillökta upplagan af *Geijers och Afzelii Svenska folkvisor*, utg. af *R. Bergström* och *L. Högjer*, (h. 1 à 2 kr.) samt den nya tidskriften, »*Bidrag till kännedom af de svenska landsmälen och svenskt folklif*, (h. 1—6 1878, 4,50) utg. på uppdrag af landsmålsföreningarne genom *J. A. Lundell*, och utmärkt af ett synnerligen rikt innehåll der äfven den icke vetenskapligt bildade läsaren finner mycket af intresse.

(Forts. af boköfversigt å omslaget.)

TIDSKRIFT FÖR HEMMET

TILLEGNAD

NORDENS QVINNOR.

TJUGONDEFÖRSTA ÅRGÅNGEN.

STOCKHOLM, 1879.

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

STOCKHOLM, 1879.

STOCKHOLM, 1879.
KONGL. BOKTRYCKERIET, P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Tjugondeförsta årgångens innehåll.

		Sid.
	† AXEL ADLERSPARRE. (Med porträtt och skriftprof.)...	I.
	Gif akt! Poem af O. S—n.....	XXV.
1.	Hvarför skulle Eddan översättas? Af <i>Hans Hildebrand</i>	1.
2.	Ytterligare om Stockholms högskola och den högre qvinnobildningen. Förslag till ämnesfördelning. Af <i>L. H. Åberg</i>	22.
3.	Stockholms högskolas författning.....	30.
4.	Ur glesnade led. Studier efter naturen af <i>Amanda Kerfstedt</i>	33.
5.	Hemslöjden och den stora industrien.....	56.
6.	Dramatisk konst 1877—78. II. Nya teatern af <i>K. Str.</i>	60.
7.	Mönster till flossamatta.....	63.
	Handarbetets vänner. Förteckning öfver vinsterna vid utlottningen den 20 Dec. — Hvert fjäderprydnad på damhattar kan leda. Se omslaget.	
8.	Missgrepp i vår skolorganisation: Män, organisatörer och inspektörer af småbarns- och flickskolor, syskolor, m. m.	65.
9.	Pontus Wikner. Predikningar för skolungdom. Af <i>Audax</i>	72.
10.	Den hebreiska qvinnan. Af <i>Constance de Rothschild</i> ...	81.
11.	Till den gamla. Poem af <i>Arla</i>	101.
12.	En qvinlig religionstalare (Sarah Smiley). Af <i>Esselde</i>	102.
13.	En guldring berättar sin historia. Af <i>M.</i>	110.
14.	Mönster för träskulptur till en syask i nordisk allmogestil af <i>Selma Gjöbel</i>	112.
15.	Bidrag till belysande af kvinnans själsbegåfning. Af <i>N. Hj. S—r.</i>	113.
16.	Godiva. Poem efter Alfred Tennyson. Af <i>Edv. Fredin</i>	146.
17.	Teateröfversigt. Fröken Hwassers debut. Af <i>Teatervän</i>	149.
18.	Den torra grenen. Poem af <i>Arla</i>	160.
19.	En solglimt, saga af <i>B.</i>	161.
20.	Ett möte af skolvänner.....	165.
21.	Boköfversigt.....	”
22.	Mönster för konstsöm och väfnad, knyppling, nätarbete m. m. efter en skånsk bänkadrägt.....	168.
23.	Elisabeth Barret Browning, århundradets skaldinna. Af <i>E.-N.</i>	169.
24.	Ytterligare om qvinnors deltagande i skolstyrelse och skol-inspektion.....	198.
25.	En uppfostringsfråga. Af <i>L.</i>	102.
26.	Elisabeth Barret Browning, århundradets skaldinna. Af <i>E.-N.</i> (Forts. från 4:e häftet).....	212.
27.	Några ord om Gustaf II Adolf. Af <i>Otto Sjögren</i>	226.
28.	Om draperiet och rörlig inredning af bostaden.....	241.

	Sid.
29. Förklaring af mönstren	247.
Mönster i färgtryck efter ett Delsbobroderi.	
Minneslista för tidningsläsare m. m. Se omslaget.	
30. Några ord om skolans uppfostrande betydelse. Af <i>L.</i>	249.
31. Elisabeth Barret Browning, århundradets skaldinna. Af <i>E.-N.</i> (Forts. från 5:e häftet.)	259.
32. Något om småbarnens bokförråd	273.
33. Ett besök hos Handarbetets Vänner. Af <i>E. A. G.</i>	290.
34. Boköfversigt	300.
Mönster i färgtryck.	

Tilläggsbladens innehåll.

- N:o 1: Öfversigt af innehållet af årg. 15—20 af Tidskrift för Hemmet.
- » 2: Något om tolkningen af Kongl. Förordn. d. 11 Dec. 1874 angående gift qvinnas förvaltningsrätt. Af *B.*
- » 3: Några ord om klinisk behandling af qvinnosjukdomar å Stockholms stads allmänna sjukhus vid Sabbatsberg. Af "Husmoder".
- Handarbetets Vänner. Årsberättelse för 1878.
-